

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ім. адмірала Макарова
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ МОРЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА БЕЗПЕКИ

«Допустити до захисту»

зав. кафедри

д.е.н., професор НУК Єфімова Г.В.

(наукова ступінь, вчене звання, П.І.Б. завкафедрою)

_____ «__» _____ 2024 р.
(підпис зав. кафедрою)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеню вищої освіти **бакалавр**

на тему: **Вплив розвитку міжнародного фондового ринку на світову економічну систему в умовах цифровізації**

The influence of the development of the international stock market on the world economic system in the conditions of digitalization

Виконав: студент IV курсу, групи 4451

Спеціальності _____ 051 Економіка

_____ ОП Міжнародна економіка

(шифр і назва спеціальності)

_____ Сірінова М.А.

(прізвище та ініціали)

Керівник _____ д.е.н., проф. Єфімова Г. В.

(прізвище та ініціали)

The qualification work is developed in the framework of ERASMUS+ CBHE project
“Digitalization of economic as an element of sustainable development of Ukraine and Tajikistan” /
DigEco 618270-EPP-1-2020-1-LT-EPPKA2-CBHE-JP

This project has been funded with support from the European Commission. This document reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained there in.

Цей проект фінансується за підтримки Європейської Комісії. Цей документ відображає лише погляди автора, і Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в документі.

Миколаїв – 2024 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА**

Факультет економіки моря
Кафедра економічної політики та безпеки
Освітній рівень – перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 Економіка
Освітня програма – Міжнародна економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ

гарант освітньої програми
«Міжнародна економіка»

_____ Л.Ю. Вдовиченко
« ____ » _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»**

Студенту _____ Сірінова Маргарита Андріївна _____
(Прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Трансформація міжнародного бізнесу в умовах цифрової економіки / Transformation of international business in the conditions of the digital economy

Керівник роботи _____ д.е.н., проф. Єфімова Г. В.

Затверджені наказом ректора № 1424-уч від «05» грудня 2023 року

2. Термін подання роботи: _____ 15.01.2024 р.

3. Вихідні дані по роботі: навчальні посібники, наукові праці, монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених, публікації міжнародних організацій, а також електронні ресурси _____

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів)

Теоретичні основи дослідження ролі міжнародного фондового ринку в розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації;

Аналіз ролі міжнародного фондового ринку в розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації;

Перспективи підвищення ролі міжнародного фондового ринку в розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації

5. Перелік презентаційних матеріалів: мета та завдання, об'єкт та предмет дослідження; Зв'язок фондового ринку з іншими ринками; Тренди розвитку світового ринку цінних паперів в умовах глобалізації; Глобальні транскордонні потоки капіталу (% ВВП); Рейтинг міжнародних фінансових центрів за версією Z/Yen Group; Рівень капіталізації міжнародного фондового ринку в 2022 році; Середньозважені норми прибутку ОВДП

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення наукового керівника роботи Вибір теми роботи та її узгодження з науковим керівником	01.09.2023р.- 15.09.2023р.	
2.	Вивчення друкованих та електронних джерел, економічних реалій, методичних та наукових видань з теми роботи	15.09.2023р.- 30.09.2023р.	
3.	Складання попереднього плану роботи, узгодження його з науковим керівником	01.10.2023р.- 10.10.2023р.	
4.	Розробка теоретичного розділу	11.10.2023р.- 31.10.2023р.	
5.	Розробка аналітичного розділу	01.11.2023р.- 15.11.2023р.	
6.	Розробка проектного розділу	16.11.2023р.- 30.11.2023р.	
7.	Розробка вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків	01.12.2023р.- 15.12.2023р.	
8.	Редагування рукопису роботи та ознайомлення з ним наукового керівника	16.12.2023р.- 30.12.2023р.	
9.	Усунення зауважень наукового керівника та завершення роботи	01.01.2024р.- 10.01.2024р.	
10.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи в бібліотеку НУК для перевірки на унікальність	10.01.2024р.	
11.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи, демонстраційного матеріалу та доповіді на кафедральний захист	10.01.2024р.	
12.	Усунення зауважень кафедрального захисту	10.01.2024р.- 14.01.2024р.	
13.	Розробка проекту демонстраційного матеріалу та доповіді	15.01.2024р.	
14.	Подання роботи рецензенту та отримання рецензії	15.01.2024р.- 16.01.2024р.	
15.	Захист роботи перед АК	17.01.2024р.	

Науковий керівник _____ Єфімова Г. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Студент _____ Сірінова М.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ В РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	9
1.1. Фондовий ринок як економіко-фінансова платформа	9
1.2. Сучасні тренди розвитку міжнародного фондового ринку	13
1.3. Становлення фондового ринку в Україні.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЛІ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ В РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	20
2.1. Роль міжнародного фондового ринку в розвитку глобальної економічної системи в умовах цифровізації	20
2.2. Процес трансформації міжнародних фінансових центрів у світовій економіці	29
2.3. Побудова регресійної моделі для визначення залежності показників фондового ринку від процесів цифровізації.....	35
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ В РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	39
3.1. Проблеми функціонування міжнародного фондового ринку в умовах розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації	39
3.2. Перспективи розвитку нових міжнародних фінансових центрів ...	45
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Актуальність теми роботи. У сучасному світі економічні процеси зазнають постійних змін, від глобалізації до цифровізації. Фінансовий ринок є найважливішою частиною економіки, від його ефективного функціонування та розвитку залежить добробут суспільства. Основна роль фінансового ринку полягає в забезпеченні ефективного переміщення товарів і грошей, продуктами якого є фінансові ресурси та операції з управління ризиками.

Світовий досвід показує, що за допомогою ефективного фондового ринку можна гнучко перерозподіляти кошти між галузями та концентрувати грошові ресурси на найбільш перспективних напрямках технічного прогресу, прискорюючи та оптимізуючи таким чином структурні зміни в економіці. За допомогою ринку цінних паперів можна залучати кошти в інвестиційний сектор без випуску нот і кредитів Національного банку, оскільки останні обов'язково сприяють зростанню інфляції. Також емісія окремих видів цінних паперів (нот, чеків тощо) значно економить кошти в обігу.

Успішне виконання функцій інститутами фінансового ринку створює необхідні умови для розвитку економіки країни. Наріжним каменем формування міцної фінансової системи держави є погане функціонування та низький рівень розвитку сучасного фінансового ринку України, а саме: недостатня інтегрованість у світовий фінансовий простір та низьке впровадження впровадження нових інноваційних інформаційних технологій. Забезпечення поточної оптимальної трансформації економіки країни вимагає ефективності функціонування та розвитку фінансового ринку в умовах глобальної цифрової економіки.

Основи вдосконалення функціонування фінансового ринку в кіберпросторі ще не повністю створені. Актуальною є розробка нових науково-прикладних положень розвитку фінансового ринку в умовах цифровізації суспільства.

Питання теоретико-методологічних аспектів фінансів, функціональної та перетворюючої ролі фінансового ринку знайшли відображення у публікаціях вітчизняних та зарубіжних вчених. Особливе відображення ці питання знайшли

в наступних дослідженнях: А. Сміт розкрив аспекти розвитку фінансово-економічної системи; Дж. Стігліц досліджував дилеми методологічної та політичної етики фінансового та економічного зростання, розвитку фінансового ринку, умов фінансового ринку, ризикованих аспектів глобалізації та цифрових вимог; В. Філк визначив детермінанти стабільності фінансових ринків; В. Міловидов досліджував цифрові аспекти розвитку фінансового ринку; Роджерс Д. розглянув аспекти цифрової трансформації; О. Пластун вивчав прогнози фінансового ринку, зокрема ринкові «підказки», моделі розвитку фондового ринку.

У роботі науковців лише окремі аспекти складають теоретико-методологічну основу основ фінансового ринку та цифровізації суспільства. Отже, роль міжнародного фондового ринку в розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації та глобалізації, функціонування та розвиток фінансового ринку в умовах цифровізації суспільства, незважаючи на кількість публікацій у наук. галузь, вивчена недостатньо і потребує подальшого розвитку.

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження ролі міжнародного фондового ринку в розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації.

Завдання дослідження полягають в наступному:

- розглянути фондовий ринок як економічну та фінансову платформу;
- визначити сучасні тенденції розвитку міжнародного фондового ринку;
- дослідити особливості становлення фондового ринку в Україні;
- проаналізувати роль міжнародного фондового ринку в розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації;
- побудувати регресійну модель для визначення впливу процесів цифровізації на показники фондового ринку;
- дослідити процеси трансформації міжнародних фінансових центрів у світову економіку;
- визначити перспективи підвищення ролі міжнародного фондового ринку в розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації.

Об'єктом дослідження виступає світова економічна система в умовах цифровізації.

Предметом дослідження є форми та методи впливу міжнародного фондового ринку на розвиток світової економічної системи в умовах цифровізації.

Теоретична і методологічна база дослідження. Для виконання поставлених завдань використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: системний, діалектичний, системно-структурний, формально-логічний, порівняльний, статистичний, порівняльний, логіко-семантичний та регресійний аналіз.

Системний метод використано при здійсненні теоретико-методологічного узагальнення наукових концепцій, розробок вітчизняних та зарубіжних учених, присвячених дослідженню ролі міжнародного фондового ринку в розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації та глобалізації. Діалектичний метод дав змогу проаналізувати організаційно-правові механізми функціонування міжнародного фондового ринку в еволюції світової економічної системи в умовах цифровізації та глобалізації, які постійно змінюються та розвиваються під впливом різноманітних чинників. Системно-структурний та формально-логічний методи сприяли розгляду складових ролі міжнародного фондового ринку в розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації та глобалізації. Порівняльний аналіз даних та статистичні методи дали змогу охарактеризувати факти, оцінити стан та можливості підвищення ролі міжнародного фондового ринку в розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації та глобалізації. При вивченні понятійного апарату, зокрема дефініції термінів, використано зіставний та логіко-семантичний методи. Регресійний аналіз використовувався для визначення наявності взаємозалежності між процесами цифровізації, глобалізації та показниками фондового ринку.

За допомогою використаних методів дослідження проведено комплексний аналіз поставлених завдань та отримано достовірні теоретичні та практичні результати, сформульовано висновки роботи.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи є документи Національної служби статистики України, Всесвітнього економічного форуму та Організації економічного співробітництва та розвитку. Фактологічною та статистичною основою були щорічні звіти Державної служби статистики України, звіти ЮНКТАД.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. В роботі містяться 2 таблиці та 8 рисунків. Список використаних джерел включає 36 найменувань на чотирьох сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ В РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

1.1. Фондовий ринок як економіко-фінансова платформа

Фондовий ринок – це сукупність економічних відносин. Суб'єктами виступають продавці та покупці, як ті, що ведуть бізнес на біржі, так і ті, що здійснюють позабіржові операції. Ринок заснований на принципах конкуренції та партнерства. Основний продукт складається з назв, зокрема:

- зобов'язання;
- ф'ючерсні контракти;
- акції;
- варіанти;
- паї обмінного фонду тощо.

Між суб'єктами інвестиційної діяльності відбувається обмін цінними паперами, їх купівля-продаж та інші фінансові операції [11, С. 23].

Незважаючи на те, що активний розвиток торгівлі припадає на XV-XVI століття, поняття біржі в її підході до сучасних реалій з'явилося в 17 столітті. Це пов'язано з випуском перших недержавних видань. Уже в 1773 році була створена знаменита Лондонська фондова біржа (LSE). У цей час також сформувалися спекулятивний (ф'ючерсний) і позабіржовий ринки. У 1792 році в США відбулася знаменна подія: відкрито Нью-Йоркську фондову біржу (NYSE).

Професор Мозговий О.М. розрізняє фінансовий ринок і ринок цінних паперів. Він зазначає: «Фінансовий ринок включає сферу грошового обігу та сферу торгівлі цінними паперами у формі купівлі-продажу короткострокових (до одного року) документів (векселів, сертифікатів тощо). Ринок цінних паперів є синонімом фондового ринку (ринок капіталу, ринок інвестицій), а вже згадану сферу грошового ринку, де обертаються короткострокові цінні папери, можна

розглядати як складову обох ринків» [38, С. 11]. З цього випливає, що поняття фінансового ринку є більш широким.

Дослідженням фінансових ринків займався Н. Й. Берзон, який у своїх працях визначив: «Фінансовий ринок будь-якої країни складається з ринку грошей і ринку капіталу. Фінансовий поділ ринку на дві частини визначається специфікою кругообігу фінансових ресурсів, оборотних і основних фондів. Фондовий ринок обслуговує як ринок грошей, так і ринок капіталу» (рис. 1.1). Вчений Берзон Н. Й. звертає увагу на те, що цінні папери становлять лише частину фінансового руху [39, С. 8-9].

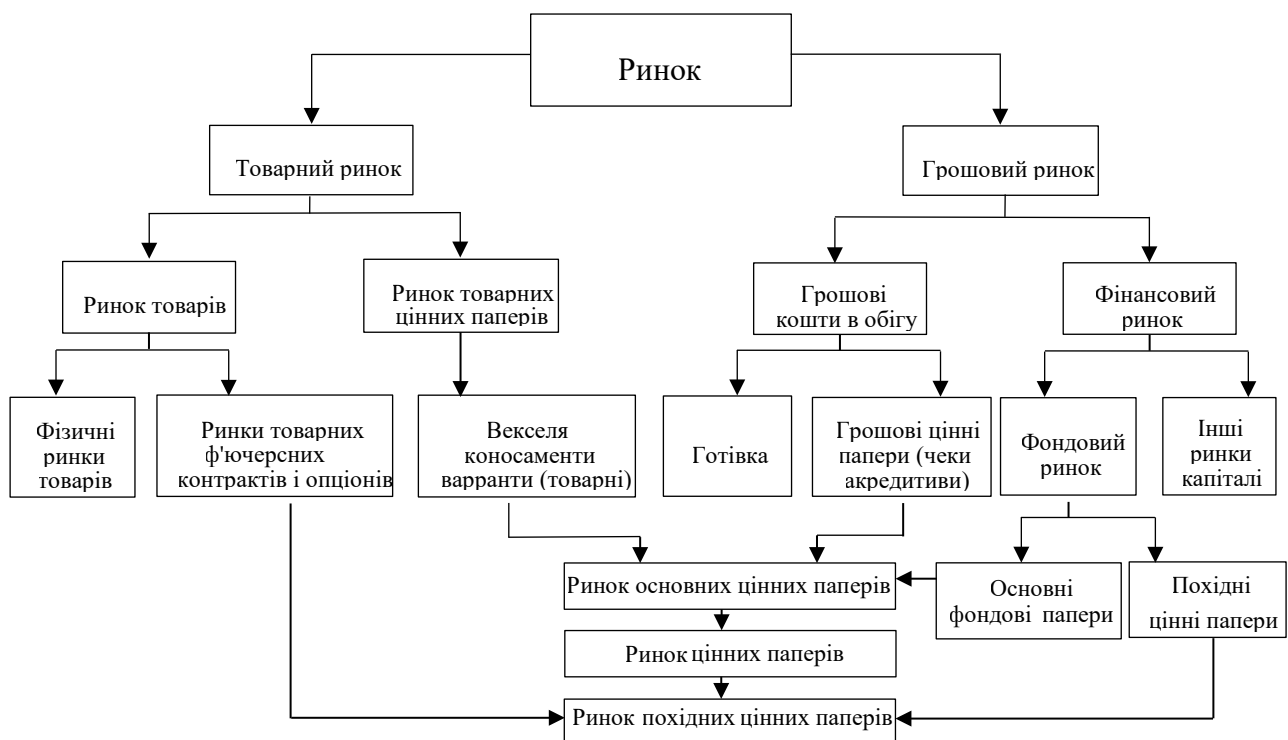

Рис. 1.1. Зв'язок фондового ринку з іншими ринками

Джерело: Складено автором за [38; 39; 17; 29]

Н. Й. Берзон розглядає термін фондова біржа як ринок, на якому можна торгувати товарними цінними паперами. Насправді вартість цих цінних паперів визначається активами (товарами, коштовностями), які лежать в їх основі [39, С. 7].

Фондовий ринок Європи та США поступово рухався в бік зменшення частки державних облігацій і збільшення кількості акцій, випущених публічними компаніями. Починаючи з другої половини 20 століття опціони та ф'ючерси

набули широкої популярності, як і на початку 21 століття. – нестандартні фінансові інструменти у вигляді структурованих продуктів.

Торгівля повинна відбуватися за певними правилами. З цієї причини ринок цінних паперів обов'язково встановлює правові відносини між суб'єктами і контролює їх виконання. Це дозволяє захистити будь-яку фінансову операцію та діяти виключно в правовому полі. Крім того, здійснюється перевірка оподаткування, вартості цінних паперів та інших операцій [2, С. 12].

Фондовий ринок цінних паперів завжди працює за суворими стандартами, які забезпечують облік і виконання операцій. Його діяльність контролюється регуляторами. Завдяки цьому припиняються такі порушення, як розкриття внутрішньої інформації, шахрайство та маніпулювання цінами на активи.

В Україні регулятором є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. НКЦПФР видає ліцензії учасникам, наприклад, брокерським та депозитарним установам.

Повноцінне функціонування фондового ринку вимагає інфраструктури, що складається з таких елементів, як:

- функціональні;
- інвестиційні;
- технічний;
- інформативний.

Робота ринку цінних паперів неможлива без суб'єктів: продавців і покупців. Серед професійних гравців виділяються дилери, банки, брокери і трейдери [24, С. 21].

Операції проводяться за допомогою:

- акції;
- зобов'язання;
- варіанти;
- ф'ючерсні контракти тощо.

Інструменти фондового ринку бувають першого та другого порядку (деривативи).

Емітенти акцій або облігацій пропонують інвесторам можливість придбати певну їх кількість. Так вони залучають кошти в управління, що дозволяє їм розширюватися.

Купуючи акції, інвестор може отримати дохід від різниці в вартості між ціною покупки та ціною продажу. Акції Apple, Facebook і Microsoft дозволяли тим, хто вірив в успіх цих компаній, гідно заробляти. Деякі акції забезпечують інвесторам додатковий дохід у вигляді дивідендів.

Купівля облігацій дає можливість отримувати відсотки, розмір яких часто визначається періодом обігу. Цей інструмент допомагає емітентам брати кредити. В Україні облігації державної позики випускаються Міністерством фінансів [1, С. 27].

При купівлі опціонів і ф'ючерсів інвестор бере на себе певні зобов'язання. Наприклад, ви можете купувати ф'ючерсні контракти, базовим активом яких є акція Amazon із зобов'язанням купити їх або сплатити різницю до визначеної дати. Ціна фіксується в день операції. Якщо вартість базового активу зміниться сильніше в майбутньому, різниця становитиме прибуток інвестора. Якщо менше, то частина грошей буде втрачена.

Є й інші інструменти обміну. Новачкам радимо використовувати найбезпечніший, наприклад, купівлю облігацій. Отримавши знання та досвід, ви можете переходити до біржової торгівлі, а потім до більш ризикованих деривативів. Маючи базові знання про фондовий ринок, інвестор може почати торгувати. Для цього людині необхідно звернутися до брокера, до фінансових операцій допускаються лише учасники біржі. У цьому випадку брокер виступає посередником між продавцями цінних паперів і покупцями.

Інвестор вибирає підходящу компанію, відкриває рахунок, поповнює його необхідною сумою та отримує доступ до основних інструментів біржі. Щоб зменшити ризики, рекомендується пройти навчання та отримати консультацію у фахівців. Фахівці допомагають провести технічний аналіз ринку і розробити стратегію, виходячи з цілей, суми інвестицій і термінів.

Купівля акцій на українських та іноземних біржах пов'язана з певними ризиками. Якщо ви втратили гроші через падіння цін, не розраховуйте отримати

їх назад. Тільки облігації можуть бути гарантовані на 100%. Тому важливо лише інвестувати вільні гроші, диверсифікувати ризики та заздалегідь продумати стратегію [12, С. 34].

При правильному підході цілком реально отримати прибуток 20-35%, інвестуючи в акції публічних компаній і 10-13% – купуючи облігації. Під час торгівлі ф'ючерсами та опціонами доходи можуть бути ще вищими, але ризики також збільшуються. Торгівля на біржі дозволяє не тільки захистити кошти від інфляції, а й заробити. Це не має нічого спільного з азартними іграми, тому ви не можете інвестувати бездумно та інтуїтивно. Важливо отримати базові знання, які дозволять аналізувати та прогнозувати ситуацію на фондовому ринку, використовувати фінансові інструменти та розуміти, куди і коли краще інвестувати.

1.2. Сучасні тренди розвитку міжнародного фондового ринку

Щоденний обсяг угод на світових біржах зараз перевищує 2 трлн. США, а за останні двадцять років обсяг торгів на біржі зріс більш ніж у 80 разів, при цьому загальна вартість активів, якими професійно керують посередники за допомогою інструментів грошового ринку, зросла з 48 200 млрд до 79,2 трлн між 2007 і 2017 роками [24]. Підтвердженням пріоритету світового фондового ринку в залученні та накопиченні іноземного капіталу є поточна структура накопичених іноземних активів, понад 36% яких становлять боргові цінні папери та портфельні інвестиції.

Однак, хоча частка портфельних інвестицій в інструменти капіталу є значно нижчою (але стабільною), цей показник буде значно вищим, якщо врахувати частку прямих інвестицій, що фінансуються за рахунок прямої купівлі пайових цінних паперів. [23, С. 54]. Ці характеристики фондового ринку впливають головним чином із природи товарів, що котируються на фондовій біржі, а саме цінних паперів, похідних фінансових інструментів, іноземних сертифікатів акцій та вторинних цінних паперів іноземних компаній. Наведені

нижче дані показують глобальну ринкову капіталізацію, досягнуту сьогодні. З 1984 по 2018 рік вартість світових фондових бірж зросла з 1,7 трильйона до 68,2 трильйона. Долар США та загальна кількість вітчизняних компаній, чії акції торгуються на біржах, зросла з 17,3 мільйона в 1980 році до 42,1 мільйона в 2018 році. З 1980 по 2018 рік ринкова капіталізація зареєстрованих національних компаній зросла з 2,5 до 65,7 трлн. США, з 30,8% до майже 112% світового валового внутрішнього продукту [2].

Ще одним підтвердженням великого динамізму світового фондового ринку є показник щорічних глобальних чистих припливів акціонерного капіталу через канали портфельних інвестицій. За даними, з 1960 по 2017 рік ця сума зросла зі 162 мільйонів доларів до майже 1,2 трильйона доларів. Загалом глобальний обсяг накопичених портфельних активів зріс з грудня 2001 року по червень 2018 року з 12,7 трлн до 57,5 трлн. доларів США. Вартість інструментів власного капіталу та акцій взаємних фондів, зокрема, зросла з 5,2 до 29,2 трлн. [3]. Обсяг боргових цінних паперів на міжнародному ринку постійно високий, їх вартість зросла з 181 млн. у 1966 р. до 28,3 трлн. США у 2018 році з 0,01% до 33,4% світового валового внутрішнього продукту. Дані показують, що з цієї величезної суми станом на червень 2018 року майже 88% (\$24,8 трлн) становили довгострокові борги, а 12% (\$3,5 трлн) – короткострокові.[35] Водночас вартість позикового капіталу світових інвестиційних фондів постійно зростає.

Іншим важливим показником для оцінки розмірів і динаміки національних фондових ринків є їх оборот. Він розраховується як частка вартості фондових операцій і загальної капіталізації фондового ринку, що відображає його ліквідність і привабливість як інституційної платформи для довгострокових інвестицій і трансакційні витрати учасників ринку з метою роботи з акціями. ринкові активи. Так, великий, але неактивний фондовий ринок має високу капіталізацію з низьким оборотом. У той же час невеликий ліквідний ринок має високий оборот при низькій капіталізації [7, С. 110].

Нарешті, особливої уваги заслуговує індекс волатильності цін на фондові ринки, розрахований у відсотках від їх річних коливань. Цей показник відображає цінові діапазони коливань курсу акцій у часі і тому є важливим

індикатором очікувань учасників ринку щодо майбутнього стану та структури фондових ринків відповідно до очікуваної динаміки припливу та відтоку інвестиційного капіталу. З цих даних можна зробити висновок, що глобальні коливання динаміки цін на фондові інструменти знаходяться в діапазоні 15-20% на рік, від мінімальних 7,1% в Бахреїні до максимальних 30,6% в Україні [7, С.107]. Слід також зазначити, що амплітуда коливань курсу акцій протягом останніх десятиліть загалом зростала в кризовий період національних економічних циклів і зменшувалася на фазах зростання динамізму. Це свідчить про тісний зв'язок між макроекономічною динамікою та векторною спрямованістю цін фондових інструментів, коли фондові ринки одними з перших реагують на незначні коливання макроекономічних показників та зміни ринкових параметрів національних ринків.

На формування сучасного міжнародного фінансового порядку значний вплив має структурна динаміка глобальних європейських ринків, ресурсами яких є банківські депозитні рахунки іноземців, розташованих за межами відповідних країн-емітентів валют. Так, у 2017 році вартість облігацій, що перебувають в обігу на світовому ринку, сягнула понад 100 тис. млрд. непогашений борг у доларах США, 30% якого все ще знаходиться в секторі єврооблігацій. Оцінки відомих міжнародних експертів пов'язані з тим фактом, що багато єврооблігацій не зареєстровані, тому торгівля на пред'явника унеможлиблює отримання точних даних по сектору[10].

Протягом останніх десятиліть завдяки злиттю фондових бірж функціональні можливості міжнародних фінансових центрів продовжували розширюватися. Водночас поглиблюється інтеграція фондового ринку в інші структурні підсистеми світового фінансового ринку, удосконалюється система його регулювання, вдосконалюються управлінські функції професійних учасників фондового ринку, удосконалюються географічні та інструментальні межі фінансових інновацій. розвиваються, а доступ до фінансових послуг покращується не лише за рахунок національного капіталу, а й за рахунок іноземного капіталу. Красномовним підтвердженням цього є активна участь

іноземних компаній у лістингу на біржі та їх посередництво в купівлі-продажу цінних паперів іноземних інвесторів.

Якщо говорити про масштаби цих операцій, то станом на січень 2019 року середня кількість іноземних компаній, зареєстрованих і чий акції котируються на біржі, за рік становила близько 3,5 тис. Дані 2019 року показують, що найбільша кількість іноземних емітентів у лістингу зосереджена на Nasdaq – США – 437 компаній (14,3% від їх загальної кількості), NYSE – 509 (22,3%), Австралійська біржа цінних паперів – 143 (6,7%), Сінгапурська біржа – 259 (34,9%), Euronext – 158 (12,6%), LSE Group – 416 (16,9%), Люксембурзька фондова біржа – 136 (83,4%) і Wiener Börse – 609 (89,8%) [36, С. 45]. Іноземні інвестори активно використовують фондові біржі як платформу для залучення додаткового капіталу та підвищення ринкової капіталізації. Водночас існує багато фондових бірж, дані яких свідчать про зменшення кількості іноземних лістингових компаній. Зокрема, їх кількість на Лондонській фондовій біржі скоротилася з 21,2% від загальної кількості 513 компаній у 1995 році до 16,9% - 416 компаній у січні 2019 року; у Люксембурзі - з 80,6% у 2003 році (195 компаній) до 83,4% (136 компаній) у 2019 році [36, С. 64].

Перш за все, це пов'язано з реструктуризацією існуючих корпоративних стратегій суб'єктів господарювання щодо залучення іноземних інвестицій на місцевому рівні через величезні трансакційні витрати компаній з валютних реєстрів, які пов'язані з необхідністю підготовки та публікації фінансової звітності в країнах перебування.

Високий рівень захисту прав міноритарних інвесторів, досягнутий у основних країнах, і конвергенція національних законів держав-членів ЄС щодо транскордонного руху акціонерних активів та доступу інвесторів до їхніх національних ринків Фондові ринки змушують європейські компанії крос іноземних акцій (переважно американських) [10, С. 45], щоб підвищити їх капіталізацію та зробити їх більш привабливими для інвестицій.

1.3. Становлення фондового ринку в Україні

На етапі модернізації України, на початку XXI століття, було проведено низку реформ, спрямованих на покращення захисту інвесторів та створення конкурентного внутрішнього ринку на основі поступового зменшення спекулятивної складової та збільшення інвестицій у фінансовий сектор. реалізовано. здійснюється.

«На законодавчому рівні фондові ринки регулюються Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок», Законом «Про національне регулювання ринку цінних паперів України», Цивільним та Господарським кодексами, законом «Про національні цінні папери». ринку. Депозитарна система та особливості обігу цінних паперів» та інші нормативно-правові акти [37, С. 24]». Сучасне законодавство України у сфері фондового ринку потребує вдосконалення у сфері корпоративного управління з метою захисту прав акціонерів та інвесторів, підвищити відкритість та доступність інформації про події та процеси, що відбуваються на фондовому ринку.

Враховуючи події на українському фондовому ринку, вітчизняні вчені [26, С. 76-77; 27, С.6; 30 ; 31] звернув увагу на певні протиріччя у його функціонуванні та визначив особливості, що стримують його подальший розвиток, а саме: «небажання національних емітентів надавати вичерпну інформацію про свою діяльність; неузгодженість підходів до регулювання діяльності організаторів промисловості; низький рівень обробки інформації про хід аукціону; відсутність цивілізованих правил торгівлі іноземною валютою на біржі; необхідність впровадження нової ІТ-платформи для торгівлі акціями та облігаціями; ризик недружнього поглинання; тиск корупції; нерозвиненість та закритість іноземного капіталу через вітчизняне законодавство та незацікавленість потужних корпоративних структур олігархічного клану у більш прозорому та конкурентоспроможному розвитку; недосконалість правових послуг та їх невідповідність законодавству Європейського Союзу у сфері торгівлі цінними паперами, фінансових послуг, корпоративного управління та

діяльності компаній, а також у сфері регулювання професійної діяльності на ринку, емісії цінних паперів та розкриття інформації; рівень захисту прав інвесторів; політична та економічна нестабільність; військовий конфлікт тощо [37, С. 25]». Слід зазначити, що Угода про асоціацію між Україною та ЄС вимагає гармонізації чинного законодавства із законодавством ЄС.

Аналізуючи функціонування національного фондового ринку з точки зору інтеграції в європейський та світовий фінансовий простір, можна узагальнити та виділити такі тенденції та проблеми його розвитку:

- невелика кількість якісних емітентів, що призвело до високої волатильності, низької капіталізації та ліквідності, а також низького обсягу торгів (у 2017 році розмір усього українського ринку цінних паперів був приблизно еквівалентним 2-3 дням обсягу торгів на Нью-Йоркській фондовій біржі [28]), що не сприяє інтересам іноземних інвесторів. Так, протягом аналізованого періоду середня ліквідність кошика індексів «Української біржі» становила близько 9%, як у Польщі – 37%, у Франції – 84%, у Великій Британії – 76%, у США – 92% [29; 30]. Як наслідок, на ринку було мало ліквідних інструментів, що змусило біржі протягом цього періоду кілька разів переглядати кошик індексів з метою скорочення кількості емітентів цінних паперів;

- великі українські компанії віддають перевагу лістингу на міжнародних майданчиках, оскільки ресурсна база за кордоном набагато більша. Так, обсяг торгівлі контрактами на цінні папери у 2019 році становив лише 2% на первинному ринку, а на вторинному – 98% [29];

- підвищені вимоги до лістингу призвели до збільшення домінування сектору позабіржового ринку на біржі. Це співвідношення становить 56% і 44% для фондового ринку в цілому і 96% і 4% для фондового ринку [31];

- зацікавленість національних приватних акторів також слабка, а національні інституційні інвестори слабо розвинені. У той же час низька кількість зареєстрованих акцій, пенсійна реформа та інституційні інвестори загалом можуть стати перешкодами, оскільки їм буде складніше дотримуватися законодавства щодо якості та диверсифікації портфеля.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що Українська фондова біржа перебуває на низькому рівні розвитку, обмежено задовольняє інвестиційні потреби компаній реального сектору економіки, є спекулятивною через високу частку нелістингових цінних паперів і навряд чи позитивно впливають на потоки капіталу до компаній і конкуруючих секторів національної економіки. Сучасне законодавство України у цій сфері потребує вдосконалення відповідно до міжнародних стандартів з метою забезпечення конкурентоспроможності національного фондового ринку. Усі ці обставини значною мірою ускладнюють інтеграцію українського фондового ринку з міжнародними фінансовими ринками.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РОЛІ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ В РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

2.1. Роль міжнародного фондового ринку в розвитку глобальної економічної системи в умовах цифровізації

Роль фондового ринку, однієї з основних складових фінансового ринку, має велике значення в сучасному глобалізованому світі, оскільки ефективне функціонування фондового ринку залежить від стабільності як окремої держави, так і світової економіки в цілому. Економічний розвиток країн передбачає безперервний процес мобілізації, розподілу та перерозподілу грошових коштів. У реалізації цих процесів активно беруть участь фондові біржі, за допомогою яких укладаються договори купівлі-продажу цінних паперів та їх похідних. Ринок цінних паперів тимчасово накопичує вільний фінансовий капітал з метою його перерозподілу між учасниками процесу (інвестором, емітентом, посередником) і переміщення з одного сектора економіки, де є надлишок, до іншого, де він відсутній. . , шляхом купівлі-продажу певних товарів - цінних паперів з метою отримання прибутку [5, С. 8].

Сучасна ситуація на світовому фондовому ринку характеризується кількісною оцінкою його обсягу, динаміки та структури різних видів цінних паперів. Загальний обсяг світового фондового ринку становить майже 70 трильйонів доларів, з яких 42% припадає на фондовий ринок, а 58% – у борг. Сполучені Штати представляють половину світового ринку акцій і облігацій. Обороти фондового ринку становить 800 млрд доларів США на день і 950 млрд доларів США на ринку облігацій [11, С. 20]. Співвідношення обсягів ринку акцій і облігацій в цілому відображає ринкову ситуацію промислово розвинених країн через їх абсолютне домінування на світовому фондовому ринку. Ці пропорції можуть значно відрізнятися між країнами, причому найбільшу частку ринку в Східній Азії займають акції, а в Латинській Америці – борг.

Сьогодні глобалізація світової економіки поширилася на широкий спектр міжнародної діяльності та сприяла формуванню міжнародного фондового ринку в його сучасному вигляді. На розмір і глибину міжнародного фондового ринку безпосередньо вплинули процеси фінансової інтеграції, які призвели до усунення бар'єрів між внутрішніми та міжнародними фондовими ринками, зростання транскордонних потоків капіталу та формування «нового структура учасників. [21, С.32]. На основі розширення мережі організацій і підприємств, що надають транснаціональні фінансові послуги та використовують спеціалізовані інформаційні технології, сформувався якісно новий рівень світової фінансової системи. Розвиток міжнародного фондового ринку в епоху глобалізації створює необхідні умови для більш тісної співпраці між усіма сторонами у сфері глобальних фінансів. Фондовий ринок є ключовим фактором мобілізації фінансових і капітальних ресурсів у ринковій економіці, а також інструментом інноваційної політики країни. Вона є складовою частиною інституційного регулювання економіки.

Сучасні умови світового ринку цінних паперів характеризуються стрімким зростанням ринку облігацій, яке тривало навіть під час фондової кризи, яка супроводжувалася різким падінням індексів капіталізації та банкрутством провідних компаній. Ринок облігацій забезпечив зростання світового ринку цінних паперів у несприятливих умовах розвитку. Привабливість світового ринку облігацій в основному зумовлена еволюцією цього сегмента фондового ринку. Зокрема, зростає значення корпоративних цінних паперів. Збільшення випуску корпоративних облігацій створює сприятливі умови для розвитку економіки кожної країни та стимулює інвестиційне середовище [9, С. 38]. Минулий рік ознаменувався значним зростанням капіталізації світових фондових бірж, що дозволяє прогнозувати більш швидкий розвиток. Особливо важливу роль у цьому відношенні відіграли Сполучені Штати та європейські країни. Слід також зазначити, що ринки цінних паперів Китаю, Японії та Індії розвиваються досить динамічно.

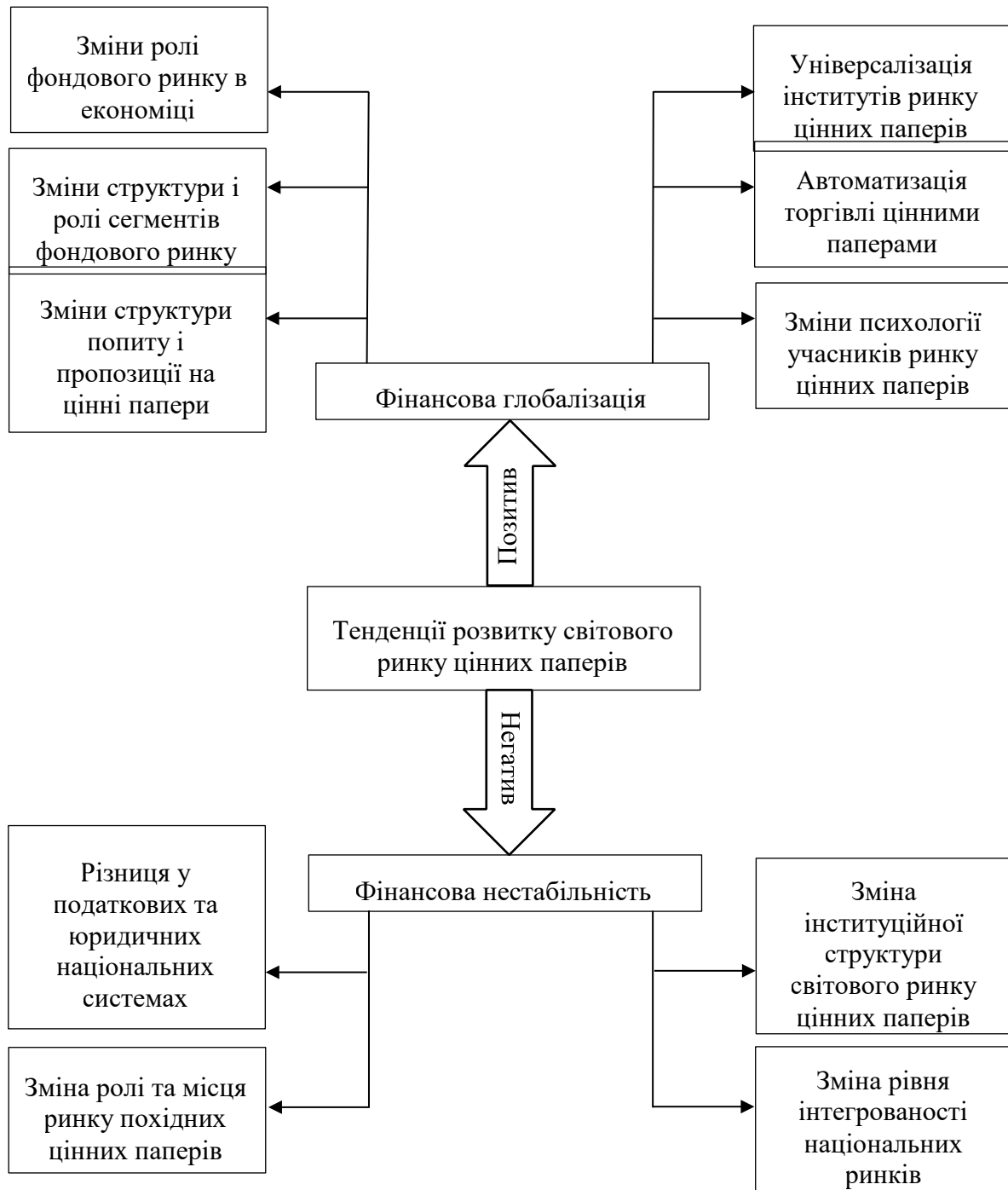

Рис. 2.1. Тренди розвитку світового ринку цінних паперів в умовах глобалізації
Джерело: складено автором за [17]

Капітал завжди був і залишається сьогодні найбільш мобільним і одним із найважливіших факторів виробництва. Глобалізація фінансових ринків суттєво трансформувала внутрішні та міжнародні ринки, підвищивши ступінь мобільності капіталу. Ефективне управління цим фактором виробництва в сучасних умовах розвитку світової економіки видається неможливим без достатньо розвиненого фондового ринку. Прямі та портфельні інвестиції

залишаються основними каналами руху капіталу на міжнародному рівні. На рис. 2.2. представлено динаміку світових транскордонних потоків капіталу у відсотках від ВВП у розрізі прямих та портфельних інвестицій.

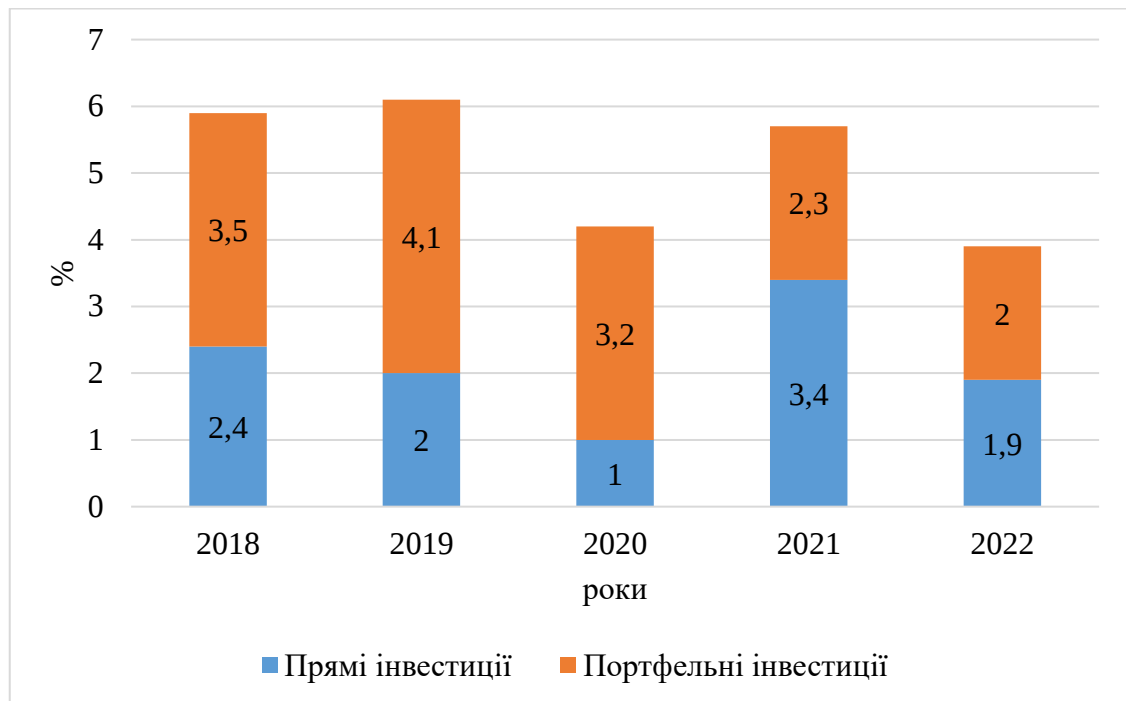

Рис. 2.2. Глобальні транскордонні потоки капіталу (% ВВП)

Джерело: складено автором за [33]

Серед сегментів фінансового ринку найбільш динамічним є фондовий ринок. Традиційно прямі інвестиції становили більше ВВП, але останніми роками ситуація дещо змінилася і їх пропорції стабілізувалися, а в окремі періоди на світовому ринку домінували портфельні інвестиції. Розвиток портфельних інвестицій та активне використання фінансових інструментів для прямих інвестицій сприяють зростанню світового фондового ринку. Можна, однак, говорити про його диспропорційність і його незбалансованість у розвитку [13, С. 54].

Світові фондові ринки протягом останніх десяти років безпосередньо залежать від динаміки глобальних інтеграційних і глобалізаційних процесів. Сучасні світові фондові ринки характеризуються зростаючим динамізмом кількості різноманітних фінансових інструментів, що підвищує швидкість фінансових операцій і водночас збільшує обіг цінних паперів, що значно

підвищує волатильність фондових ринків і знижує роль фінансових операцій. інструменти. операції. банківський сектор і вплив ринку цінних паперів. Доведено, що структурні зміни інституційних інвесторів відбувалися в умовах дифузії нових інструментів фондового ринку, підвищення конкурентоспроможності, що є важливою умовою в умовах глобалізаційних процесів, та консолідації фінансових інститутів. Географічна структура ринків акцій і облігацій дає повну картину тенденцій їх розвитку. Таким чином, ринок облігацій займає найбільшу частку американського ринку цінних паперів, приблизно 51%. Частка ринку Азіатсько-Тихоокеанського регіону становить 21%, найменша частка ринку Європи, Африки та Близького Сходу – 28% [6].

Цифровізація — це впровадження цифрових технологій у всі сфери життя: від взаємодії людей до промислового виробництва, від предметів побуту до іграшок, дитячого одягу тощо. Це перехід від біологічних і фізичних систем до кібербіологічних і кіберфізичних систем (поєднання фізичних та обчислювальних компоненти). Перехід із реального світу у віртуальний (онлайн) світ. Споживачами цифрових технологій є всі: і держава, і економіка, і громадяни. Це одна з головних рушійних сил глобального економічного зростання протягом наступних 5-10 років. Окрім прямого підвищення продуктивності, якого підприємства досягають завдяки цифровим технологіям, цифровізація має низку непрямих переваг, таких як економія часу, створення нового попиту на нові товари та послуги, нова якість та нові витрати тощо.

Цифровізація стане основним інструментом досягнення стратегічної цілі України щодо збільшення ВВП у вісім разів до 1 трильйона доларів. у 2030 році та гарантувати добробут, комфорт і якість життя українців на рівні вище середньоєвропейського. За оцінками, наведеними у Розділі 1 Стратегії, частка цифрової економіки у ВВП найбільших країн світу сягне 50-60% у 2030 році. В Україні, за нашими оцінками, цей показник може бути навіть вищим. – 65% ВВП (у разі реалізації форсованого сценарію цифрової економіки в Україні) [16, С. 97].

Використання комп'ютерних телекомунікаційних технологій посилює конкуренцію всіх інфраструктурних елементів біржі та її учасників і змушує їх

технічно, організаційно і технологічно вдосконалюватися. Особливістю світової інфраструктури фондового ринку є рівноправність операцій на біржі та відкритому ринку.

Цифровізація або «діджиталізація» включає в себе багато радикальних інновацій, які не тільки створюють нові можливості для бізнесу та участі в глобальних цифрових платформах, але й якісно змінюють саму економічну модель. Основними каналами трансформації фондового ринку є комунікаційні технології, технології збору та обробки інформації, штучний інтелект, біометрія, криптографія, «хмарні» технології, технології розподіленого запису, фінансові технології (fintech) тощо. [14, С.43].

Комунікаційні технології перехідного періоду. Поява та поширення смартфонів та різноманітних мобільних додатків забезпечує технологічну підготовку населення до оволодіння інформаційно-обчислювальними технологіями (ІКТ). ІКТ мають на увазі поширення фінансових послуг широкому колу споживачів. Зручні мобільні додатки, створені на основі «хмарних» технологій і призначені для використання на мобільних телефонах і комп'ютерах, дозволяють: отримувати інформацію про стан рахунків, здійснювати та приймати платежі; купівля товарів на різних ринках; Використовуйте альтернативні способи оплати (електронні та цифрові гаманці, платежі QR (Quick Response)).

Через цей канал найбільш поширені наступні напрямки трансформації акцій: способи оплати (онлайн-гаманці, онлайн-платіжні шлюзи та швидкі кредити), система управління активами клієнтів (системи управління активами онлайн, наприклад, robot investment – підбір інвестиційних портфелів). використання комп'ютерних алгоритмів) кредитні моделі (краудфандинг, однорангові системи, балансові позики) дозволяють інвесторам брати безпосередню участь у акціонерному капіталі, не вдаючись до послуг фінансових посередників, таких як інвестиційні фонди акцій. Форма і зміст бізнес-систем також змінюються. Посередницькі цифрові платформи, які називаються маркетплейсами, з'єднують кредиторів і позичальників безкоштовно або за невелику плату і таким чином стають конкурентами фінансових установ.

Сучасна інформація та комунікація трансформують не лише інфраструктуру та бізнес-процеси фондового ринку, а й такі категорії, як час і простір, які в попередніх економічних системах були вирішальними для процесу оцінки цінних паперів [15, С.26].

В умовах цифровізації інформація миттєво передається між учасниками обміну в глобальному просторі, що значно скорочує транзакційні витрати учасників, пов'язані з пошуком та аналізом інформації. В Україні не повною мірою використовуються переваги інформаційно-комунікаційних технологій на фондовому ринку, оскільки стандарти поширення інформації емітентами цінних паперів в Україні не повною мірою відповідають міжнародним стандартам. Зміни в комунікаційних технологіях якісно змінили роль транснаціонального капіталу та вплив іноземних філій на країни перебування.

Існує необмежений вплив на ринки через портфельні інвестиції. Технологія не знає кордонів, вона створює умови для негайного руху капіталу до менш регульованих юрисдикцій. Таким чином, у глобальній цифровій економіці транснаціональний капітал практично не підконтрольний фінансовим установам. Зміна технологій збору та обробки інформації.

Великі дані (BD) – це додатковий термін для великих обсягів неструктурованих (наприклад, електронна пошта, Інтернет-трафік) і структурованих (наприклад, бази даних) даних, які неможливо проаналізувати за допомогою звичайних інструментів аналізу. Він також включає інформацію, зібрану через такі мережі, як Інтернет або корпоративні інтранети, а також іншу інформацію, яку компанії створюють і зберігають у процесі звичайної діяльності. Аналітика великих даних, наприклад, зосереджена на виявленні закономірностей, кореляцій і тенденцій у даних або ставленні клієнтів і може базуватися на машинному навчанні чи інших технологіях [19, С . 96].

Основними напрямками трансформації через цей канал є: нові фінансові інструменти (комплексні опціони та багаторівнева сек'юритизація), механізми управління ризиками (покращена обробка великих обсягів інформації, що дозволяє передавати ризик від кредитора до покупця похідних цінних паперів)). Великі дані дозволяють уникнути більшості помилок у прийнятті рішень,

оскільки стали можливими короткострокові прогнози в реальному часі («науковий кастинг»). Використовуючи системи бізнес-аналітики (BI), менеджери ризиків можуть аналізувати різноманітні та складні відносини між учасниками ринку та оцінювати ймовірність системних ризиків. Цікавим доповненням до кількісного аналізу даних є текстовий аналіз, який вже використовується для визначення ступеня достовірності в аналізі річної фінансової звітності (форма 10-K) компаній у Сполучених Штатах.

Використовуючи цифрові додатки, експерти довели, що існує взаємозв'язок між складністю закриття мови та низькими доходами бізнесу. Хедж-фонди виконують інтелектуальний аналіз тисяч повідомлень, які виявляють значні зміни в ринкових умовах для торгів. Такий аналіз буде корисний регуляторам. Фінансові та математичні алгоритми, призначені для обробки великих обсягів інформації та миттєвих рішень, можуть підвищити ефективність прийняття рішень, але вони також можуть призвести до нестабільності. Чим більше учасників одночасно керується ними у своїх рішеннях, тим вище ймовірність того, що всі будуть діяти однаково, що збільшує амплітуду коливань цін [17, С. 12].

Договірні відносини. Фінансові установи використовують системи цифрової бізнес-аналітики (BI) для вивчення контрагентів, кредитних портфелів, діяльності контрагентів і аналізу депозитних портфелів з кредитами в різних розділах. Системи BI доповнюються прогновною аналітикою даних із різних джерел, що записуються в режимі реального часу. Штучний інтелект у поєднанні з широким спектром даних дозволяє автоматизувати продаж активів за допомогою так званих «розумних контрактів». Розумний контракт — це контракт, який може застосовуватися автоматично за певних умов, а цифрові інновації, такі як криптографія та біометрія, сприяють його поширенню. Таким чином, основним напрямком трансформації торгівлі цим каналом є зміна розрахунково-клірингової системи. Згодом реєстратори, зберігачі та клірингові банки запуснуть технологію блокчейн компанії. Технологія розподіленого запису (блокчейн) дозволяє зберігати інформацію про транзакції в окремих несуміжних блоках. Кожен блок містить інформацію про попередній блок, тому інформація

копіюється кілька разів, і ніхто в мережі не може її змінити. Після укладення договору транзакція перевіряється онлайн і надсилається назад у мережу з інформацією про сторони. Транзакція вважається завершеною та автентичною (підтвердженою), якщо її формат і підписи перевірені, а також якщо сама транзакція згрупована з кількома іншими та записана в блок. Технологія Blockchain змінює структуру обліку та білінгу біржі, переводячи реєстр власників цінних паперів у цифровий формат, усуваючи потребу в послугах реєстратора. Крім того, зміняться функції та технологія бірж [17, С. 43].

За даними Європейської економічної комісії, Австралійська фондова біржа (ASX) і Токійська фондова біржа (JPX) стануть першими біржами, які використовуватимуть технологію блокчейн для моніторингу виконання контрактів. Трансформація систем розрахунків і обліку цінних паперів підвищує безпеку операцій, з одного боку, і є елементом каналу передачі порушень функціонування ринків і фінансових установ, з іншого боку, відхиляючи збалансованість розрахунків. і розрахунок до структури з глобальними грошовими розрахунками. У центрах загострюється проблема передачі правопорушень через інфраструктуру розселення в межах держави, а при транскордонних розселеннях – посилюється.

Штучний інтелект (AI). Нові алгоритми, які імітують функціонування людського мозку, дозволяють використовувати цифрові нейронні мережі для розпізнавання шаблонів шляхом обробки величезних полів даних. Фондові та фінансові ринки – це сфери, де можна застосовувати штучний інтелект, оскільки вони обробляють величезні обсяги даних, які необхідно постійно створювати та керувати ними. Завдяки штучному інтелекту можливі індивідуальні консультації з фінансового менеджменту, автоматизація та роботизація спілкування з клієнтами. Наприклад, американська компанія Narrative Science, що спеціалізується на розробці технологій штучного інтелекту, розробила платформу штучного інтелекту Quill, яка перетворює дані у зв'язний текст; ця платформа вже використовується Forbes для автоматизованого звітування. FinTech (фінансові технології). Цей термін стосується не лише фінансових

технологій як продукту, а й розробників продукту та компаній, які керують альтернативними системами оплати та обробки.

Більшість FinTech починали як технологічні компанії – постачальники цифрових продуктів для фінансового сектору, але зараз стають гравцями на фінансовому ринку та суттєво його змінюють. Екосистема FinTech об'єднує всіх гравців фінансового ринку: фінтех-стартапи, регулятори, банки, міжнародні платіжні системи, асоціації банкірів і фінансистів, інкубатори, акселератори, постачальники [15]. Фінтех-компанії просувають фінансові послуги в найвіддаленіших районах, де їх немає. існують. філії банків або інших фінансових установ, більшість їхніх послуг базуються на транзакціях і передбачають обробку великого обсягу інформації. Сфери інтересів FinTechs в основному зосереджені на переказах, платежах (53%) і кредитуванні (25%), обробці інформації, але сьогодні вони також надають послуги з управління капіталом, брокерські послуги, інвестиції, страхування, кредити тощо.

2.2. Процес трансформації міжнародних фінансових центрів у світовій економіці

Міжнародні фінансові центри – центри концентрації банків і спеціалізованих фінансових установ, які здійснюють міжнародні валютні, кредитно-фінансові операції, операції з цінними паперами, золотом [8, С. 15].

Крім того, основними міжнародними фінансовими центрами є комплекси організації, управління та аналізу інформації з високим фінансовим потенціалом. Основними установами, що утримують міжнародний фінансовий центр, є фондові біржі, національні та міжнародні банки та їхні філії, транснаціональні корпорації, інвестиційні та пенсійні фонди та інші фінансові установи. Іншим важливим елементом міжнародного фінансового центру є компанії, які надають бізнес-послуги: юридичні, аудиторські, консалтингові, рекламні, бухгалтерські, медіа-технологічні та телекомунікаційні послуги. Останнім часом зросло

значення аналітичних центрів, здатних проводити міждисциплінарні дослідження, розраховувати міжнародні індекси та рейтинги (рис. 2.3).

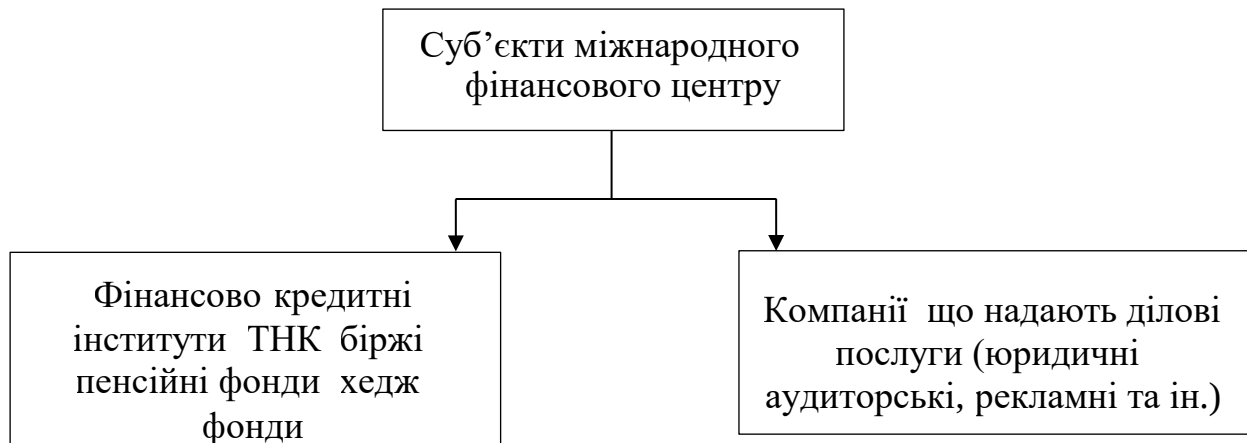

Рис. 2.3. Суб'єкти міжнародного фінансового центру

Джерело: складено автором за [32]

Крім того, міжнародні фінансові центри створюють нові фінансові інструменти та трансформують фінансові активи. З урахуванням усіх властивих їй функцій стратегія розвитку фінансової системи розвиненої країни має передбачати формування міжнародного фінансового центру.

Міжнародні фінансові центри виникають у країнах, в яких:

- стабільна монетарна та економічна ситуація;
- існує розвинена кредитна система та добре організований фондовий ринок;
- помірне оподаткування;
- закон про грошові преференції, який дозволяє іноземним позичальникам і цінним паперам отримати доступ до біржового лістингу;
- відносна стабільність політичного режиму;
- вигідне географічне положення;
- існуюча стандартизація та високий рівень інформаційних технологій для безпаперової роботи за рахунок використання найсучасніших комп'ютерів.

Трансформація національних фінансових ринків, яка сама народилася з місцевого ринку, створює глобальні фінансові центри. Звичайно, не кожне місто може стати розвиненим фінансовим центром. Цьому сприяють багато факторів,

зокрема: інтегрована конкурентоспроможність, потенціал для зростання та розвитку, підтримка промисловості, спектр муніципальних послуг та національне довкілля.

Найважливіші фактори, що сприяють перетворенню міст на міжнародні фінансові центри, можна підсумувати таким чином [1, С. 9]:

1. Технічний прогрес (комп'ютеризація, розвиток мобільних, супутникових і телекомунікаційних систем; Інтернет, платформи електронної комерції).

2. Дерегуляція та лібералізація міжнародних фінансових операцій.

3. Встановлення єдиних правил і механізмів здійснення банківських та інших фінансових операцій, а також критеріїв оцінки фінансових ризиків і створення для цього нових фінансових інструментів.

4. Глобальні фінансові установи, які дотримуються цих правил. Як уже зазначалося, процес створення фінансового центру тривалий. Наприклад, Лондон лише через кілька століть вийшов на міжнародний фінансовий ринок. А таким містам, як Нью-Йорк і Токіо, для цього знадобилося близько ста років.

Проте, якщо розглянути динаміку формування глобальних фінансових центрів за останні десятиліття, то стає зрозуміло, що фінансовим центрам потрібно менше часу, щоб вийти на міжнародний рівень. Це пояснюється чіткою та цілеспрямованою політикою, яка проводиться останніми роками. Ці переваги численні. По-перше, це сприяє створенню умов, що сприяють значному притоку іноземних інвестицій у країну. Водночас це гарантує щонайменше регіональну, а потім і глобальну конкурентоспроможність фінансових ринків. У разі перетворення національного фінансового центру в міжнародний фінансовий центр можливі два шляхи розвитку: країна формує конкурентний фінансовий ринок, а якщо він має значні переваги над усіма іншими, то стає самостійним міжнародним ринком.

Виникає фінансовий центр, але через наявність у нього більш впливового «сусіда» він стає невід'ємною частиною іншого фінансового центру. Звичайно, всі фінансові центри, що вже створені або тільки зароджуються, намагаються йти першим шляхом, оскільки останній, як було сказано вище, сприяє більшому припливу інвестицій. Ще однією перевагою створення міжнародних фінансових

центрів є концентрація кваліфікованих кадрів, можливість мобілізації передового досвіду, знань і забезпечити економічне зростання. Інновації дають змогу оновлювати техніко-технологічну базу виробництва, розробляти та виробляти нову конкурентоспроможну продукцію та легко завойовувати світові ринки товарів і послуг. Адже створення міжнародного фінансового центру, посилення його інтеграції у світовий фінансовий ринок саме по собі є рушійною силою розвитку міжнародної торгівлі та світової економіки. Це створює розширену економічну зону, в якій товари, послуги, фінанси, інвестиції та працівники можуть вільно переміщатися. Така свобода пересування для всіх перерахованих є основною передумовою економічного зростання [13, С. 23].

Створення міжнародного фінансового центру відкриває нові можливості для підвищення добробуту країни та її громадян. До найважливіших показників добробуту належать наявність комфортних умов проживання та дозвілля, таких як якість життя та загальні можливості для дозвілля. Також варто відзначити високий рівень безпеки та порядку, якість медичного обслуговування тощо. Важливим фактором є наявність складної транспортної структури, що підвищує якість та швидкість пересування. Проте не можна ігнорувати загрози, які постають перед країною внаслідок активної інтеграції у світовий фінансовий ринок: ризик швидкої втечі капіталу, ймовірність зростання фінансових шахрайств і зростання залежності від політичної ситуації в країні [6, С. 71].

В даний час кількість міжнародних фінансових центрів, що функціонують на світовому ринку, досить велика, але відмінності між містами їх базування також значні. Через нерівномірність розвитку окремих економік різні центри переважно спеціалізуються на різних фінансових операціях. Подивіться рейтинг найбільших міжнародних фінансових центрів, який двічі на рік складає британська консалтингова компанія Z/Yen Group (табл. 2.1).

Лондон і Нью-Йорк вже давно очолюють рейтинг, а інші міста рухаються в рейтингу активніше. Чикаго, наприклад, піднявся на чотири позиції за останні два роки, а Цюрих перемістився з сьомого на дев'яте місце. На думку експертів, тільки Лондон і Нью-Йорк заслуговують на звання глобального фінансового центру. У 2019 році Лондон повернув собі перше місце, випередивши Нью-Йорк

на вісім балів, де він залишається і сьогодні. Але оскільки різниця менше 20 балів вважається несуттєвою, Лондон і Нью-Йорк можна вважати відносно рівними. Лідером він став в основному завдяки ліберальному законодавству Лондона. Brexit може не вплинути на керівництво британської столиці, хоча експерти вважають, що ця подія може коштувати Лондону звання фінансової столиці світу. Майже третина всіх міжнародних валютних, депозитних і кредитних операцій здійснюється в Лондоні.

Таблиця 2.1

Рейтинг міжнародних фінансових центрів за версією Z/Yen Group

Міжнародний фінансовий центр	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	Кількість балів	Місце в рейтингу	Кількість балів	Місце в рейтингу	Кількість балів	Місце в рейтингу
Лондон	777	2	796	1	795	1
Нью-Йорк	778	1	788	2	794	2
Сінгапур	746	4	750	4	752	3
Гонконг	756	3	755	3	748	4
Токіо	718	6	725	5	734	5
Сан-Франциско	719	5	712	9	720	6
Бостон	705	9	709	12	719	7
Чикаго	702	12	710	11	718	8
Цюрих	717	7	715	7	716	9
Вашингтон	704	10	711	10	713	10

Джерело: складено автором за [34]

Враховуються такі параметри:

- бізнес-середовище міста;
- розвиток фінансового сектору;
- інфраструктура мегаполісу;
- людський капітал;
- опитування понад 3000 фінансистів.

Крім того, в Лондоні відбувається 70% сучасної зовнішньої торгівлі цінними паперами, 33% світових валютних ринків, 37% валютних операцій з похідними інструментами, 20% міжнародних банківських ринків і близько 90% міжнародної торгівлі металами [12]. Стратегічний розвиток лондонського Сіті як міжнародного фінансового центру спрямований на подальше збагачення послуг,

забезпечення привабливих умов для діяльності іноземних організацій та залучення спеціалістів фінансового сектору. Ця стратегія дозволила Лондону зберегти лідерство на світових фінансових ринках. Сила міста полягає в тому, що воно протягом століть було провідним міжнародним фінансовим центром. Це пояснюється інтернаціональним характером англійської мови, яка використовується у великих фінансових центрах світу та багатьох інших країнах.

Нью-Йорк посідає друге місце і є провідним фінансовим центром США. «Більше 2/3 усіх активів іноземних банків, що працюють у США, проходять через Нью-Йорк. Нью-Йорк, як фінансовий центр, є містом з найбільшими ліквідними фондовими ринками у світі. Цьому сприяє високий інвестор довіри, що виливається у великі обсяги прямих іноземних інвестицій» [11, С. 8].

Замикає трійку лідерів Сінгапур – країна з ринковою економікою та низькими податками, в якій транснаціональні компанії відіграють важливу роль. ВВП на душу населення є одним із найвищих у світі. Сінгапур привабливий для інвесторів через низькі відсоткові ставки. У країні існує п'ять видів податків із загальною ставкою 27,1% (п'яте місце у світовій податковій системі). Імпортним податком оподатковуються лише чотири імпортні товари: алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти та автомобілі. Якщо простежити за розвитком світових фінансових центрів, то можна побачити стрімке зростання азійських регіональних фінансових центрів. Азійські фондові ринки збільшили свою частку світових акцій до 26%. Десять із 30 найбільших фондових бірж світу знаходяться в Азії [11, С. 12]. Нещодавно в Дубаї, Досі та Абу-Дабі відбулися кардинальні зміни, як і в Ріо-де-Жанейро, Сан-Паулу та Йоганнесбурзі. Таким чином, ці міста мають потенціал прогресувати в рейтингу в наступні роки. Деякі офшорні центри стали міжнародними фінансовими центрами, зокрема Британські Віргінські острови, Гібралтар, Кайманові острови, Гамільтон, Джерсі, які також входять до рейтингу Z/YenGroup і з кожним роком зростають.

2.3. Побудова регресійної моделі для визначення залежності показників фондового ринку від процесів цифровізації

Регресійний аналіз передбачає оцінку ступеня впливу факторних характеристик або незалежних змінних на результуючу характеристику. Багатофакторну регресійну модель було побудовано в пакеті програм SPSS. Набір даних включав 49 країн. В якості ефективного показника обрано капіталізацію фондових ринків країн, а незалежними змінними – 9 макроекономічних і фондових індикаторів. Вибірка даних охоплювала період 2020-2022 рр.

Змінна результату: Ринкова капіталізація, USD – загальна вартість усіх акцій компанії на фондових ринках країн, розрахована за поточною ринковою ціною.

Незалежні змінні:

- Валовий внутрішній продукт, млрд дол. США – грошова вартість кінцевих товарів і послуг, вироблених в країні протягом року.
- Індекс свободи інвестицій - оцінює різні обмеження, які зазвичай накладаються на інвестиції.
- Індекс макроекономічної стабільності - індекс, створений на основі даних про темпи зростання, рівні безробіття та балансів усіх країн.
- Індекс глобалізації економіки - спрямований на вимірювання темпів глобалізації в країнах світу.
- ICT Adoption Index – ступінь цифровізації, тобто розповсюдження конкретних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). ІКТ зменшують транзакційні витрати та прискорюють обмін інформацією та ідеями, тим самим підвищуючи ефективність і сприяючи інноваціям.
- Кількість зареєстрованих компаній - кількість компаній, зареєстрованих на фондовій біржі країни.
- Фондовий індекс – індекс, який вимірює фондовий ринок або його підмножину та допомагає інвесторам порівнювати поточні рівні цін на акції з минулими цінами для розрахунку ефективності ринку.

- Волатильність курсу акцій - швидкість, з якою ціни на акції зростають або знижуються протягом певного періоду.

- Швидкість обороту фондового ринку – вказує на те, наскільки легко чи важко продати акції певної компанії на фондовому ринку.

Модель за коефіцієнтом детермінації (коефіцієнт регресії $R^2 = 0,986$ помножений на 100%) залежить від 98,6% введених (ендогенних) факторних характеристик (незалежних змінних).

Критерій Дарбіна = 1,939 - в межах норми 1,8-2,2.

Множинний коефіцієнт кореляції = 0,993 – зв'язок тісний.

Ця регресійна модель є адекватною, оскільки F-тест Фішера має Sig. 0,00 < 0,05 Нульова гіпотеза H_0 відхилена (рис. 2.4).

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	,993 ^a	,986	,972	6311095963	1,939

a. Предиктор : (константа), Stock market turnover ratio, Stock price volatility, percent, Macroeconomic stability index, Gross Domestic Product, billions of USD, Economic globalization index, Investment freedom index, Number of companies listed on the stock exchange, ICT adoption index, Stock market index

b. Dependent Variable: Stock market capitalization, USD

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1,613E+22	9	2,266E+21	70,928	,000 ^b
	Residual	2,722E+22	6	3,045E+20		
	Total	1,633E+23	15			

a. Predictors: (Constant), Stock market turnover ratio, Stock price volatility, percent, Macroeconomic stability index, Gross Domestic Product, billions of USD, Economic globalization index, Investment freedom index, Number of companies listed on the stock exchange, ICT adoption index, Stock market index

b. Dependent Variable: Stock market capitalization, USD

Рис. 2.4. Результати загальної регресії

Джерело: модель розроблена автором на основі [35]

Значення p-value на перетині $0,05 = 0,05$ – модель добре пояснюється цими факторами.

Відповідно до критерію Стюдента модель є адекватною, оскільки для всіх значущих факторів значення більше 2 по модулю.

Статистично значущими ендогенними факторами ($\text{Sig.} < 0,05$), які визначають еволюцію ринкової капіталізації, є валовий внутрішній продукт, індекс свободи інвестицій, індекс економічної глобалізації, індекс впровадження ІКТ та волатильність цін на акції (рис. 2.5).

Coefficients ^a						
Model		Unstandartized Coefficients		Standartized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1,742E+12	7,025E+11		2,478	,048
	Gross Domestic Product, billions of USD	1,214E+10	3683012049	,297	3,294	,013
	Investment freedom index	1,775E+12	7,399E+12	2,892	2,398	,053
	Macroeconomic stability index	4,954E+12	,000	,099	,429	,434
	Economic globalization index	1,137	,392	1,205	2,643	,038
	ICT adoption index	,019	,008	,203	2,335	,044
	Number of companies listed on the stock exchange	454,242	2827,377	,017	,161	,873
	Stock market index	255805866,9	345023825,2	,134	,741	,460
	Stock price volatility, percent	-2588973,239	601348,085	-,310	-4,305	,000
	Stock market turnover ratio	-204167631	267169218,9	-,105	-,764	,446

a. Dependent variable: Stock market capitalization, USD

Рис. 2.5. Результати регресії коефіцієнтів

Джерело: модель розроблена автором на основі [35]

Ринкова капіталізація зростає на 0,297%, коли валовий внутрішній продукт зростає на 1%. Пряма залежність ринкової капіталізації та рівня ВВП є не тільки основним показником розвитку даного фондового ринку, а й показником ступеня розвитку ринкової економіки в цілому. Розвинутий фондовий ринок може бути барометром змін економічної ситуації, подаючи сигнали про її зміни, оскільки в період економічного спаду капіталізація падає швидше, ніж темпи зростання ВВП, а в період підйому зростає набагато швидше. Фондовий ринок може впливати на економічні процеси, якщо він відповідає певним вимогам капіталізації. Найбільш розвинені фондові ринки характеризуються рівнем капіталізації понад 60% ВВП.

Між ринковою капіталізацією та індексом інвестиційної свободи спостерігається пряма залежність. Якщо останній зміниться на 1%, ринкова капіталізація збільшиться на 2,892%. Це легко пояснити тим, що ефективна правова система, нижчі податки на інвестиції, відкриті ринки та легший доступ до них, безумовно, перешкоджатимуть потоку капіталу на фондові ринки країн.

Між капіталізацією та нестабільністю курсу акцій існує зворотна залежність. Якщо ринкова капіталізація збільшиться на 0,105%, волатильність курсу акцій зменшиться на 1%. Цю залежність можна пояснити на прикладі акцій відомих компаній Apple, Microsoft і Google, які мають велику капіталізацію. Ці акції характеризуються низькою волатильністю, оскільки для значного руху ціни потрібні великі обсяги торгів для купівлі та продажу акцій. І якщо ми візьмемо для прикладу маловідому біотехнологічну компанію з невеликою капіталізацією, навіть невелика кількість учасників ринку може спричинити суттєву різницю ціни.

Якщо ринкова капіталізація зросте на 1,205%, індекс економічної глобалізації зросте на 1%, а якщо ринкова капіталізація зросте на 0,203%, індекс впровадження ІКТ зросте на 1%. Аналіз регресійної моделі підтверджує значний прямий зв'язок між змінними та значний вплив процесів цифровізації на розвиток сучасного міжнародного фондового ринку.

Таким чином, інструмент регресійної моделі дозволив проаналізувати, як і наскільки процеси цифровізації впливають на найбільш розвинені світові фондові ринки протягом 2020-2022 років. Можна сказати, що протягом цих трьох років фондові ринки були більш чутливими до процесів глобалізації, ніж до впровадження нових технологій, навіть якщо вплив цих двох показників був прямим і значним. Застосування цієї регресійної моделі з використанням даних за попередні або майбутні періоди може бути корисним для спостереження за тенденцією впливу цифровізації на світовий фондовий ринок.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ В РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

3.1. Проблеми функціонування міжнародного фондового ринку в умовах розвитку світової економічної системи в умовах цифровізації

Міжнародні фондові ринки зосереджені в міжнародних фінансових центрах – центрах зосередження спеціалізованих фінансових установ. Залежно від обсягу операцій, кола інструментів, монетарного законодавства та інших факторів розрізняють фінансові центри на локальному, регіональному та глобальному рівнях. Міжнародні фінансові центри здійснюють міжнародні валютні, кредитно-фінансові, вартісні та золоті операції. Це Лондон, Нью-Йорк, Токіо, Сінгапур, Гонконг, Франкфурт-на-Майні, Цюрих, Бостон, Сеул, Чикаго та інші. Історично вони виникли на основі національних ринків, а потім розвинулися на основі глобальних ринків валюти, кредиту, капіталу та золота.

До 2019 року Лондон був найбільшим фінансовим центром світу. Але сьогодні цю позицію зайняв Нью-Йорк. По-перше, Brexit призвів до такого перерозподілу влади на глобальній арені. Про це свідчать результати опитування, проведеного консалтинговою компанією Duff & Phelps серед керівників вищої ланки фінансового сектора.

Провідним фінансовим центром світу Нью-Йорк визнають 56% респондентів, а Лондон – лише 34% опитаних. Позиція Лондона погіршилася на 19 % порівняно з 2018 роком, Нью-Йорка покращилася на 14 % [20, С. 86].

Найбільш перспективними топ-менеджерами є азіатські фінансові центри. Майже кожен п'ятий респондент прогнозує, що через 5 років азіатський мегаполіс очолить рейтинг великих фінансових центрів, а шанси Шанхая в майбутньому обігнати Сінгапур і Гонконг є оптимістичними. Міжнародний фондовий ринок був створений масовим відпливом капіталу, переважно з країн, які володіють найбільшими ТНК і банками. Його формування прискорюють такі

процеси: науково-технічний прогрес; Розвиток інтеграційних процесів; Успіх у розвитку банківської та фондової діяльності; Введення спільних багатонаціональних валют; певна стабільність валютних курсів; Збільшення кількості проектів з використанням капіталу з різних країн [20, С. 36].

На розвиток міжнародного фондового ринку негативно впливають такі фактори: державний контроль і обмеження, оподаткування в країнах-імпортерах, складність взаєморозрахунків і т. д. Проте більшість країн визнають і розуміють важливість міжнародної торгівлі цінними паперами як інструменту міжнародне переміщення капіталу. Тому ці питання вирішуються через дво- та багатосторонні угоди та вдосконалення механізму розрахунків.

Міжнародна фондова біржа існує більше 150 років і пройшла кілька етапів розвитку:

Перший етап охоплює період, що передував Першій світовій війні. У той час випуски облігацій іноземними емітентами, які потребували фінансування, були спорадичними. Так у 17 ст. У Лондоні вже існував досить активний, уже міжнародний ринок цінних паперів, на якому продавалися державні облігації, акції та облігації. Будівництво залізниць, Суецького і Панамського каналів у другій половині 19 ст. призвело до створення акціонерних товариств, акції яких продавалися на фондових біржах Лондона, Нью-Йорка, Амстердама, Парижа, Франкфурта, Відня та інших, що стало вирішальним чинником, який призвів до формування великих фондових ринків, швидкого розвитку Міжнародний ринок цінних паперів та зростання його обсягів стимулювали масове створення державних компаній, які будували та експлуатували залізниці в різних країнах. У 1912-1913 рр. обсяг операцій з цінними паперами (в середньому по всіх країнах) досяг 16,4% світового ВВП, у тому числі 41% у Великобританії, 26% у Франції, 19% в США і 11% в Німеччині [40].

Другий етап охоплює період активного становлення світового господарства, коли встановлюються міцні зв'язки між промислово розвиненими країнами. На той час фіктивний капітал мав чітку національну ідентичність. Накопичення власного капіталу компаніями розвинених країн спонукало їх активно інвестувати фінансові ресурси в інші країни. Вже в 1960-х роках

з'явилися ринки єврооблігацій і євроакцій, які діяли за певними спеціальними угодами. Ринок цінних паперів розвинених країн стає основним джерелом фінансових ресурсів і значення банків у фінансуванні економіки зменшується.

Третій етап розпочався в 1970-1980-х роках, коли сформувався постійно діючий ринок регулярних операцій міжнародних інвесторів, зосереджених у глобальних і регіональних фінансових центрах. Він характеризується глобальністю комунікаційних зв'язків, появою нових інструментів і розширенням кола інвесторів [3, С. 9].

На початку 2020 року загальна вартість усіх світових акцій не досягла 70 трильйонів доларів. За рік він зріс більш ніж на 17 трильйонів доларів. За даними аналітика Deutsche Bank Торстена Слога, загальна капіталізація світового ринку зараз перевищує 85 трильйонів доларів (рис. 3.1) [4].

Рис. 3.1. Рівень капіталізації міжнародного фондового ринку в 2022 році
Джерело: [4]

Ціни таких технологічних гігантів, як Apple і Facebook, з початку року зросли на 80% і 57% відповідно (рис. 3.2). Зростання акцій Apple навіть перевищило очікування. Поточна вартість паперів на 6,5% перевищила прогнози аналітиків, опитаних Refinitiv. Акції Facebook мають значний потенціал

зростання, на думку Уолл-стріт. Згідно з опитуваннями Refinitiv, 47 із 52 аналітиків очікують зростання цін на акції в наступному році. Середній потенціал зростання газет становить 16,3% [6, С. 109].

Побоювання інвесторів щодо поширення коронавірусу призвели до обвалу фондових ринків у всьому світі.

Британський фондовий ринок впав на 10%, найбільше падіння з 1987 року. У Сполучених Штатах індекси Dow Jones і S&P 500 різко впали, найгірший показник з 1987 року[5].

Ситуація негативно вплинула не тільки на світові показники, а й на статки мільярдерів, що увійшли в першу двадцятку рейтингу Forbes, які, за підрахунками видання, лише за добу зменшилися на \$40 млрд. Зокрема, найбагатша людина планети – власник Amazon Джефф Безос – втратив 4,8 млрд доларів, генеральний директор Facebook Марк Цукерберг – 3,4 млрд, а статки інвестора Уоррена Баффета зменшилися на 2,7 млрд доларів [41, С. 167].

Однією з найбільш обговорюваних подій на фондовому ринку цієї весни стало падіння цін на нафтові ф'ючерси в мінус. Це сталося 20 квітня 2020р. вперше в історії. Ціна нафти марки WTI впала до 0 доларів на Нью-Йоркській фондовій біржі, а потім впала до мінус 37 доларів за барель, тобто падіння склало близько 300% [6].

Основні причини – наслідки пандемії COVID-19 і порушення початкової угоди ОПЕК+. Після того, як Росія і Саудівська Аравія не змогли домовитися про продовження угоди про скорочення видобутку, ціни на нафту впали майже вдвічі. Через майже нульовий світовий попит існує велика кількість невикористаної олії, яку ніде зберігати.

В даному випадку це американська нафта WTI. В іншому світі ситуація не така катастрофічна. Ціна Brent впала лише на 5% до 26 доларів за барель [6].

Через відсутність попиту на нафту потужності сховищ вичерпуються, а видобуток неможливо зупинити без значних втрат.

За словами виконавчого директора "Нафтогазу" Юрія Вітренка, при нинішніх темпах видобутку і споживання в листопаді 2020 року США повністю вичерпають можливість самостійного зберігання нафти.

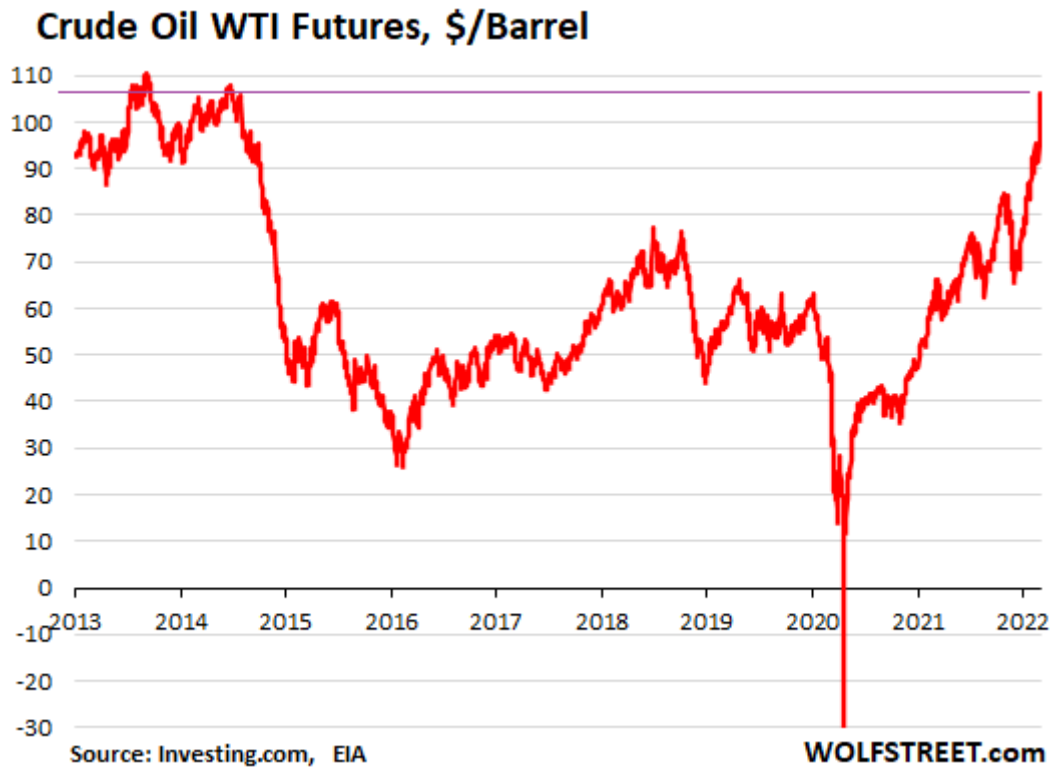

Рис. 3.2. Динаміка цін на нафту WTI за 2014-2022 рр

Джерело: [6]

Україна має величезну нафтотранспортну систему, здатну зберігати нафту, діючу потужність (Кременчуцький НПЗ) зі значними запасами та багато нафтопереробних заводів, які були закриті протягом тривалого часу, але мають принаймні таку можливість. Тому бізнес зі зберігання нафти зараз найприбутковіший.

У міру поступового скасування карантинних заходів у всьому світі ціна на нафту почне поступово зростати. Але найчастіше масло закуповується з договором поставки на кілька місяців. Можна зробити такий висновок: ціни на бензин і дизель повинні будуть падати, але не такими швидкими темпами, як сама нафта.

Для нашої країни в умовах воєнного стану є позитивний момент, оскільки обсяг імпорту паливно-мастильних матеріалів складає 13 мільярдів доларів, і за умови тривалого перебування цін на них на низькому рівні це призведе до зміцнення національної валюти та позитиву. ефект. значення платіжного балансу. Проте є й інша сторона медалі, адже низькі ціни одразу позначаться на

прибутках вітчизняних енергетичних компаній, що призведе до недоплати податків до бюджету [9, С. 32].

Таблиця 3.1

Середньозважені норми прибутку ОВДП

Період	Розміщення на первинному ринку ОВДП, номінованих у гривні		За терміном розміщення				Розміщення на первинному ринку ОВДП, номінованих у іноземній валюті (дол США)		За терміном розміщення	
			До 1 року	1-3 роки	3-5 років	Понад 5 років			До 1 року	1-3 роки
	Сума, млн. грн.	Ср/зв доходність, %								
Січень	24402,08	18,96	18,98	17,58	-	-	582,80	6,46	6,45	7,25
Лютий	10349,48	19,20	19,30	17,94	-	-	302,69	6,60	6,55	7,40
Березень	22731,14	18,76	19,24	18,02	-	-	159,77	7,00	6,59	7,72
Квітень	55887,94	18,60	19,16	18,00	16,00	-	416,57	5,85	6,89	4,32
Травень	12320,95	17,94	18,35	17,79	16,00	-	426,67	5,29	6,95	4,12
Червень	17338,13	17,00	18,23	17,49	-	15,84	325,94	6,22	7,24	4,51
Липень	45618,86	16,67	17,49	17,04	-	15,53	1005,65	6,69	6,50	7,00
Серпень	7475,67	16,04	16,21	16,21	-	15,30	-	-	-	-
Вересень	20691,27	15,12	15,78	15,72	-	14,75	546,89	5,41	-	5,41
Жовтень	7966,17	15,09	15,08	14,90	15,42	-	-	-	-	-
Листопад	10270,61	13,17	13,87	13,16	12,84	-	304,88	4,02	-	4,02
Грудень	14499,51	11,62	11,86	11,57	11,59	-	258,97	3,70	3,40	3,91
Всього за 2022 рік	227 551,81	16,93	18,40	16,73	13,11	15,31	4330,84	5,88	6,50	5,16

Джерело: складено за даними [9].

Також за падінням цін на нафтопродукти йде падіння ринків металургійної та сільськогосподарської продукції, які є основою експорту. З таблиці чітко видно, що фізичні особи збільшили свій портфель з 6 до 10 млрд грн, але через зниження облікової ставки НБУ з 18% до 13,5% прибутковість ОВДП знизилася [9].

В майбутньому буде відбуватися зниження прибутковості ОВДП, а також подальше зниження прибутковості банківських депозитів та інших інструментів з фіксованою прибутковістю, тому доцільно зафіксувати поточні ставки на максимальну дюрацію в ОВДП.

3.2. Перспективи розвитку нових міжнародних фінансових центрів

Сінгапур є яскравим прикладом глобального процесу глобалізації економіки, сучасного державотворення та розвитку демократії. Позитивний досвід соціально-економічних та політичних перетворень Сінгапуру може бути успішно використаний в Україні, але з урахуванням соціально-політичних та історичних та економічних особливостей нашої країни. Багато років Гонконг був глухим кутом, пережитком колоніальних часів, і рівень життя там був не кращим, ніж в інших центрах європейської активності в Азії. Після революції в материковому Китаї до міста надійшла іноземна допомога для промислового розвитку та земельної реформи, щоб запобігти повстанням. Однак колоніальний режим залишався досить жорстким у своєму керуванні нестабільним суспільством і намагався впоратися з напливом іммігрантів. У десятиліття після Китайської революції повстання були звичайною справою. Переломним моментом стало повстання 1967 року, яке викликало регулярні конфлікти з британським урядом. Після заворушень 1967 року уряд здійснив широкомасштабне розширення соціального забезпечення. Стрімке зростання виробництва, яке спостерігається з 1950-х років, нарешті почало супроводжуватися помірним підвищенням заробітної плати – і Гонконг закріпив своє місце серед перших «азіатських тигрів». До 1980-х років місто було невід'ємною частиною нещодавно відкритого ринку Заходу та Китаю через географічну близькість Гонконгу до першої особливої економічної зони Шеньчжень через Перську затоку та його історичні зв'язки. Саме в ці десятиліття були закладені основи «світового міста» і почалося формування фінансового центру Гонконгу, який за короткий час набув міжнародного статусу [14].

Гонконг став ідеальним місцем для управління цими новими промисловими центрами та ключовим центром реекспорту для материкової Азії. Багато китайських промислових зон зазвичай створювалися за допомогою капіталу з Гонконгу, Сінгапуру та Тайваню, а також представників більш віддаленої китайської діаспори. Сьогодні серед азійських прямих іноземних інвестицій у Китай все ще переважають інвестиції зі Сполучених Штатів чи

Європи, часто в партнерстві з японським капіталом або від його імені. Гонконг – це регіон, де однаково добре говорять англійською та китайською, де умови ведення бізнесу зрозумілі для місцевих і західних бізнесменів, і де поруч знаходиться величезний китайський ринок. Тут панує закон, і інвестори люблять Гонконг за це.

Розташований на перехресті основних торговельних шляхів, регіон зміг максимально використати своє вигідне географічне положення та продовжує його покращувати. Гонконг є другим за величиною міжнародним фінансовим центром ІРО, другим за величиною фондовим ринком в Азії та першим за обсягом торгів юанями. А Гонконг є базою для 70 зі 100 найбільших банків нашої планети. Але час змінює пріоритети [21].

Щоб Гонконг залишався конкурентоспроможним фінансовим центром, бізнес-спільнота Китаю послідовно і цілеспрямовано будує екосистеми, в яких логіка конкуренції стає логікою взаємодії та співпраці. Ця сучасна логіка, яку також називають кооперацією, базується на тому, що учасники ринку дбають не лише про власні інтереси, а й про своїх партнерів та ринок у цілому. Таким чином, співпраця між фондовими біржами Гонконгу та Шанхаю спрямована на підтримку інвесторів, зацікавлених у присутності як у материковому Китаї, так і в Гонконзі. Зокрема, така взаємодія прискорює реалізацію ідеї використання юаня як розрахункової валюти, а згодом і як глобальної резервної валюти. Hong Kong Cyberport – це платформа для підприємців не лише з Гонконгу, а й з материкового Китаю та інших країн, де можна зустрічатися, будувати відносини, спілкуватися та розвивати спільні проекти. Поступово четвертий етап перетворився на п'ятий, який триває досі. Цей етап характеризується зростанням ролі глобальної економіки у світі та узагальненням спеціалізації міжнародних фінансових центрів. На цій основі відбувається перерозподіл влади між глобальними фінансовими центрами (Лондон, Нью-Йорк) і колишніми регіональними фінансовими центрами (Сінгапур, Гонконг).

Нові міжнародні фінансові центри демонструють значний динамізм зростання порівняно зі «старими». Таким чином, середньорічні темпи зростання міжнародних кредитних операцій у нових міжнародних фінансових центрах

значно вищі, ніж у більшості традиційних фінансових центрів. Кількість міжнародних фінансових центрів у світовій економіці з кожним роком збільшується. Однак якщо на початку 70-х років з 15 найбільших світових фінансових центрів у країнах, що розвиваються, було лише три, то на початку 2000-х років їх стало в кілька разів більше. Змінилася не тільки кількісна, а й географічна складова МФЦ.

В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні створено «нові» фінансові центри. Досвід Сінгапуру та Гонконгу доводить, що сучасна держава керується цінностями, важливими для суспільства в цілому: освіта, здоров'я, соціальна відповідальність, соціальний захист, законність. Успішна державна політика спрямована на розвиток інфраструктурних елементів, які сприяють виникненню нових бізнес-екосистем – мереж соціальних та економічних агентів, які створюють економічні цінності світового рівня. Головним результатом цих заходів є розвиток соціального капіталу, екосистем і продуктивних економічних моделей, тобто всього того, чого зараз так потребує Україна [10, С. 29].

Для того, щоб фондовий ринок якісно виконував свої основні функції, необхідно звернути увагу на проблемні питання його розвитку та створити ефективний механізм їх вирішення. Ці проблемні питання:

- значна конфліктність у сфері корпоративних відносин через низький ступінь реалізації прав власності, реальну незахищеність прав акціонерів (особливо прав меншості), неналежний рівень корпоративного управління;

- наявність «національних» особливостей фондового ринку: низька ліквідність та обмежена кількість ринкових інструментів, невелика кількість цінних паперів, що обертаються на організованому фондовому ринку, активне використання учасниками ринку методів маніпулювання цінами з метою збільшення вартості чистих активів. інвестиційні фонди, значне переважання неорганізованого ринку, низька якість і незавершеність інституційної інфраструктури фондової біржі, наявність кількох торгових майданчиків, що ускладнює контроль за операціями з цінними паперами та поширення показників інформації ;

- недооцінка всіх можливостей і потенціалу фондового ринку, хибне психологічне сприйняття його як маловажливої і допоміжної складової фінансового сектора ринкової економіки;

- нормативно-правова база, яка регулює відносини у фондовому секторі, дуже повільно рухається до відповідності міжнародним стандартам розкриття інформації (вимоги IOSCO);

- незадовільний стан ряду стимулів, що спонукають зовнішніх стратегічних інвесторів до активної участі в українському фондовому ринку (йдеться про стабільність національного законодавства, макроекономічну та політичну стабільність, відсутність перешкод для вільного руху капіталу, передбачуваність монетарної політики, акціонери). права, рівень корпоративного управління, прозорість фондового ринку та корпоративна звітність);

- рівень розвитку національних інституційних інвесторів (в особі інститутів спільного інвестування (ICI), недержавних пенсійних фондів (НПФ) та страхових компаній) не викликає жодної критики, а індивідуальні інвестори недостатньо активні на внутрішньому ринку.

Прискорення ефективної трансформації українського фондового ринку залежить від правильного вектору ініційованих державою системних змін у сфері вдосконалення фінансового сектору. Концепція успішного реформування українського фондового ринку передбачає реалізацію системи державних політичних заходів, які мають бути спрямовані на:

- ефективне ліберальне валютне регулювання, що дозволить українським компаніям вільно виходити на міжнародні ринки капіталу та сприятиме приходу іноземних інвесторів на внутрішньому ринку;

- поширення позитивної інформації про розвиток українського фондового ринку серед іноземних та вітчизняних інвесторів, пропагувати його потенціал, налагоджувати систему тісної співпраці та взаємодії в рамках міжнародних організацій з метою формування іміджу;

- застосування підвищених вимог до корпоративного управління в Україні, відповідність законодавства України міжнародним нормам і правилам

розвитку капіталу, ефективна імплементація закону «Про акціонерні товариства» та іншого прогресивного законодавства;

- подальший ефективний розвиток розвиненої та прозорої національної депозитарної системи шляхом створення єдиного центрального депозитарію корпоративних цінних паперів, удосконалення обліку власності на цінні папери та впровадження міжнародних стандартів у цій сфері, розвитку системи торгівлі деривативами, оптимізації процедур розрахунків для емісійних цінних паперів нерезидента;

- збільшення кількості фінансових інструментів, що обробляються інвесторами, значний прогрес у процесі введення в обіг похідних цінних паперів; використання міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для забезпечення прозорості ринку та підвищення його привабливості;

- розробка та застосування відповідного нормативно-правового забезпечення випуску інвестиційно привабливих цінних паперів для роздрібного продажу приватним інвесторам; забезпечити концентрацію значних обсягів торгівлі цінними паперами на ринку, організованому за міжнародними стандартами; випуск державних боргових цінних паперів, зокрема на муніципальному рівні, для роздрібного продажу, з ціль.

Такий підхід вимагає від нас застосування незвичайних урбаністичних, соціологічних і культурних теорій до, здавалося б, звичайних фінансових умов. Отримана таким чином «суміш» формалізована у філософсько-економічному напрямі з точністю до математичних залежностей між капіталом і різноманітними зовнішніми щодо нього агрегатами. З поглибленням процесу фінансіалізації і транснаціоналізації виробництва зміцнюється єдність світового господарства, розвивається його органічна цілісність, що відбувається в системній єдності з такими взаємопов'язаними явищами економічного життя, як світова конкуренція і триваюча консолідація глобальної економіки.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що фондова біржа – це фінансово-економічний майданчик, основною функцією якого є регулювання торгівлі цінними паперами шляхом купівлі, продажу, обміну чи застави. Ефективний фондовий ринок дозволяє акумулювати та перерозподіляти фінансові ресурси, спрямовуючи їх у найбільш перспективні сектори.

Проаналізовані тенденції розвитку світового фондового ринку та його трансформаційні тенденції є стійкою передумовою для поглиблення інтеграційних процесів у цьому сегменті світового ринку та посилення організаційної, економічної, інституційної, нормативно-технологічної конвергенції його національних підсистем. Перш за все, вони відображають постійну тенденцію до збільшення кількісних масштабів транскордонного руху інвестиційного та кредитного капіталу, диверсифікації інструментальної структури фондового ринку, динамічного розвитку фінансового інжинірингу, до регіональної та функціональної інтеграції фондових ринків. , впровадження алгоритмічного та високочастотного трейдингу, активне використання інтернет-трейдингу тощо. Це відкриває широкі можливості для емітентів фондів для швидкого вирішення проблем диверсифікації джерел фінансування господарської діяльності, зокрема на шкоду міжнародним ресурсам.

Український фондовий ринок знаходиться на низькому рівні розвитку. Він задовольняє обмежені інвестиційні потреби компаній реального сектору економіки та є достатньо спекулятивним через значну частку нелістингованих цінних паперів. Усі ці фактори жодним чином не сприяють перетоку капіталу в конкуруючі компанії та сектори економіки.

Процеси глобалізації та цифровізації світових фінансів трансформують середовище національної економіки. Динаміка та структура міжнародних інвестицій змінюються на користь портфельних інвестицій. Це сприяє підйому фондового ринку, розширенню інструментів, появі нових стратегій захисту інтересів інвесторів і т. д. Це неминуче призводить до змін на самому ринку цінних паперів. Збільшення міжнародних операцій, поява нових продуктів

фінансового інжинірингу та розвиток інвестиційних стратегій сприяють виникненню дисбалансів на глобальному ринку. Неоднорідність світового фондового ринку проявляється в особливостях розвитку регіональних ринків, у популярності окремих цінних паперів на різних ринках, в обсязі операцій і стратегіях, що використовуються для захисту, тощо.

За допомогою регресійної моделі виявлено взаємозалежності між процесами глобалізації, цифровізації та розвитком світового фондового ринку. Інтерпретація результатів моделі свідчить про більшу чутливість фондових ринків до глобалізації, ніж до цифровізації у 2020-2022 роках. Однак ці два показники мають безпосередній і істотний вплив на капіталізацію фондових ринків. Побудована регресійна модель дозволяє проаналізувати тенденції зміни впливу цих факторів у різні періоди.

Конкурентоспроможний міжнародний фінансовий центр надає рідній країні багато економічних переваг, таких як інформація, знання та доступ до капіталу. Приплив інвестицій в країну сприяє підвищенню добробуту, відкриттю нових можливостей і зростанню ділової активності. Великі фінансові центри інтегрують національні економіки у світову фінансову систему. Зазвичай країни, де розташовані міжнародні фінансові центри, характеризуються збільшенням зовнішньої торгівлі та більш стабільним економічним зростанням.

Ринок цінних паперів України характеризується нестабільністю свого розвитку, незначними обсягами торгів, недостатньою різноманітністю інструментів та переважанням державних боргових цінних паперів. Це теж непропорційно, але недостатня інтегрованість внутрішнього ринку у світовий, незначні операції вітчизняних інвесторів на зовнішніх ринках, недоступність внутрішнього ринку для іноземних інвесторів свідчать про те, що причини дисбалансу є внутрішніми, а не зумовленими зовнішніми ринковими факторами.

Дослідження визначило, що міжнародний фондовий ринок є невід'ємним інструментом перерозподілу капіталу по всьому світу. Сучасні міжнародні ринки цінних паперів розвиваються в напрямку глобалізації, інституціоналізації, технологій, скорочення кількості фондових бірж до однієї на країну, дематеріалізації та електронного обігу цінних паперів тощо. В Україні

спостерігається тенденція до зниження дохідності державних облігацій. . Інтернет-торгівля на світових біржах стрімко розвивається. У 2019 році вперше почався онлайн-доступ до торгів на Українській фондовій біржі. Тому дослідження генезису міжнародного фінансового центру переходить від абстрактного дослідження руху коштів до розробки просторових фінансових процесів, механізмів міграції капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артѣмова Т. Методологія інституціоналізму у контексті теорії вартості / Економіка і прогнозування. 2013. № 3. С. 108-118.
2. Бормотова М.В. Дослідження сутності поняття «Фондова біржа» як основної ланки фондового ринку / Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей. 2022. Вип. № 39. С. 21.
3. Бурмака М., Зінченко Ф. Глобальний формат фінансово-інституційної трансформації фондових бірж. Міжнародна економічна політика. 2017. № 2 (27). С. 40-61.
4. Войтенко О.М. Актуальність питання сучасного розвитку міжнародного ринку фінансових послуг [Електронний ресурс] / Економічний простір: збірник наукових праць. 2011. № 46. С. 115.
5. Ємельянова Л. Аналіз рівня розвитку фондового ринку в країнах Центральної та Східної Європи. Економічний аналіз. 2015. Т. 22. № 1. С. 108-116.
6. Коляденко С.В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. № 6. С.105-111.
7. Кучеренко В.В. Роль фінансових центрів у посткризовій трансформації світової валютної системи. Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і право. 2013. № 2. С. 313–316.
8. Ляшенко В.І., Вишневський О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ: НАН України, Ін-т економіки пром-сті, 2018. 252 с.
9. Міжнародна економіка : [підручник] / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, В.К. Лебедева [та ін.] ; за ред. А.О. Задої, В.М. Тарасевича. К. : Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
10. Музиченко Г. Г. Формування та розвиток світового ринку цінних паперів в умовах економічної глобалізації: автореф. дис. на здобуття наук.

ступеня канд. екон. наук: «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». 120 с.

11. Пантелєєва Н. М. Фінансові інновації в умовах цифровізації економіки: тенденції, виклики та загрози. «Приазовський економічний вісник». 2017р. Випуск 3 (03). С. 69-73.

12. Поченчук Г.М. Фінансові технології: розвиток і регулювання. «Економіка і суспільство». 2017 р. Випуск 13. С. 1193-2000.

13. Тарасюк М.В., Кощєєв О.О. Інновації в глобальній цифровій фінансовій сфері: оцінка трансформацій. «Актуальні проблеми міжнародних відносин». 2017. Випуск 131. С. 94-110.

14. Фондовий ринок: підручник / О.М. Мозговий, А.Ф. Баторшина, О.Г. Величко, Т.О. Фролова та ін. К. : КНЕУ, 2013.

15. Ухналь Н.М. Особливості розвитку міжнародних фінансових центрів в умовах глобалізації фінансової системи. 2015. № 2. С. 17-32.

16. Шуба М.В. Світові фінансові центри – «серце» глобального фінансового ринку. іжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. – 2014. Т. 1. Вип. 3. С. 85-88.

17. Coordination of European, national & regional initiatives. Materials of the European Commission. (2023). URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/cordination-european-national-regional-initiatives>

18. Market capitalization of listed domestic companies (% of GDP). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/cm.mkt.lcap.gd.zs> (дата звернення: 21.12.2023).

19. World Economic Forum, Digital Transformation Initiative. Unlocking \$100 Trillion for Business and Society from Digital Transformation. Executive Summary, January 2023 (In collaboration with Accenture). (2023). URL: <https://www.weforum.org/whitepapers/digital-transformation-initiative>

20. Value of assets under management worldwide in selected years from 2012 to 2022 (in trillion U.S. dollars). Statista. The Statistics Portal. URL: <https://www.statista.com/statistics/323928/global-assets-under-management> (дата звернення: 21.12.2023).

21. Правове регулювання ринку цінних паперів та інвестиційних фондів в Європейському Союзі та в Україні URL: <https://rivnejust.gov.ua/media/documents/diyalnist/yevrointeg/2023/9/13.pdf> (Дата звернення 21.12.2023).

22. Редзюк Є. В. Валютна лібералізація на фондовому ринку України: виклики та можливості. Наукові праці НДФІ. 2018. № 2. С. 75-78.

23. Алексеєнко Л., Кулина Г. Модифікація операцій з цінними паперами на фінансовому ринку в умовах формування цифрової економіки. Формування ринкової економіки в Україні. 2018. № 40, ч. 1. С. 3-9.

24. Фондовий вибух: чому зростають акції українських компаній. НВ Бізнес. 2022. URL: <https://bit.ly/2xZgOl5> (Дата звернення 21.12.2023).

25. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.ssmc.gov.ua/fund/analytics> (Дата звернення 21.12.2023).

26. Краснова І. В. Фондовий ринок в Україні: стан та перспективи розвитку. Проблеми економіки. 2014. № 1. С. 129-134.

27. Річний звіт за 2022 р. Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Київ, 2022. 127 с. URL: <https://bit.ly/2NJgGIZ> (Дата звернення 21.12.2023).

28. World Investment Report (2022), UNCTAD, URL: <http://www.unctad.org>

29. "The Global Financial Centres Index 20", URL: https://www.longfinance.net/media/documents/GFCI_30_Report_2023.09.24_v1.0.pdf

30. The Global Economy Indicators, URL: https://www.theglobaleconomy.com/indicators_list.php

31. Burmaka M., Zinchenko F. (2017) Ghlobaljnyj format finansovo-institucijnoji transformaciji fondovykh birzh [Global format of financial and institutional transformation of stock exchanges]. International economic policy, no. 2 (27), pp. 40-61.

32. Мозговий О. М. Фондовий ринок : навч. посіб. для студ. К.: КНЕУ, 2019. 316 с.

33. Goldsmith R.W. Comparative national balance sheets: A study of twenty countries, 1688-1978 / The University of Chicago press, Chicago 1985. 351p.

34. Редько О.В., Гаркавенко В.О. Вплив пандемії COVID-19 на стан та перспективи розвитку міжнародного фондового ринку. Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2020 №17. С.161-174.

35. Всесвітній економічний форум: торговельний та інвестиційний виміри. Національний інститут стратегічних досліджень. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodnividnosyny/vsesvitniy-ekonomichnyy-forum-torhovelnyy-ta-investytsiynyy>

36. Mansoor Z. UAE partners with WEF to support trade tech initiative. Gulf Business. 2023. 20 Jan. URL: <https://gulfbusiness.com/uae-partners-with-wef-to-supporttrade-tech-initiative/>